

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om behandling av förvarstagna utlänningar och om förvarsenheter samt om ändring av utlänningslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om behandling av förvarstagna utlänningar och om förvarsenheter samt att utlänningslagen ändras.

Avsikten är att genom lagen ordna särskilda förvarslokaler för utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen samt reglera behandlingen av utlänningar och utlänningarnas rättigheter under den tid de är tagna i förvar samt utfärda bestämmelser om nödvändiga begränsningar gällande dessa rättigheter.

Enligt förslaget skall förvarsenheterna inrättas i anslutning till förläggningar som drivs av staten eller kommunerna.

Avsikten är att för utlänningar som tagits i förvar skall vid förvarsenheten ordnas inkvartering, fullt uppehälle, tolktjänster samt nödvändigt tillgodoseende av de grundläggande behoven.

Utlänningar som tagits i förvar skall behandlas rättvist och med aktning för deras människovärde. Utlänningarna skall underrättas om deras rättigheter och skyldigheter, och de skall ha rätt att hålla kontakt med personer utanför förvarsenheten och ta emot besök. Dessa rättigheter skall kunna begränsas av skäl som har samband med utredningen eller då begränsningar kan motiveras, för att trygga säkerheten och ordningen. På utlänningarna kan utföras säkerhetskontroller eller kroppsvisitationer och förbjudna föremål och ämnen kan fråntas dem. En utlänning kan hållas åtskild från andra förvarstagna personer eller på villkor som anges i lag förflyttas till polisens häkteslokaler om detta är nödvändigt med tanke på fara för hans eller hennes eller andra utlänningars liv eller hälsa eller för bevarandet av säkerhet eller ordning.

Avsikten är att beslutanderätten i fråga om begränsande åtgärder hör till föreståndaren för förvarsenheten, den tjänsteman som sköter styrnings- och övervakningsuppgifter vid förvarsenheten eller en polisman i befälet. Avsikten är att ändring i beslut om begränsning av de centrala rättigheterna får sökas genom besvär hos tingsrätten.

Det föreslås att övervakningen vid förvarsenheten sköts av förvarsenhetens personal. Enligt förslaget skall personalens behörighet inte gälla utanför förvarsenheten. Övervakningen utanför förvarsenheterna ankommer på polisen, som också sköter transporter av förvarstagna personer.

Avsikten är att i frågor som gäller registrering av förvarstagna personer, den registeransvarige, ansvar för uppgifter som förs in i registret, utplåning av uppgifter ur registret och varaktig lagring av uppgifter, rätten att få uppgifter, utlämnande av uppgifter och tystnadsplikt tillämpas lagen om främjande av invandrares integration samt mottagande av asylsökande.

Det föreslås att utlänningslagen ändras så, att utöver polisen kan beslut om kortvarigt förvar som varar högst 48 timmar även fattas av en gränsbevakningsman med minst majors grad. Enligt förslaget kan en förvarstagen utlänning undantagsvis för en kort tid placeras i polisens häkteslokaler. En anmälan om det exceptionella förvaret skall utan dröjsmål göras till tingsrätten på den ort där förvaret sker eller i brådskande fall till någon annan tingsrätt. Lagförslaget innehåller dessutom procedurbestämmelser gällande tingsrätterna.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Inledning.....	3
2. Nuläge.....	3
2.1. Lagstiftning och praxis	3
Förfarande som skall tillämpas vid förvarstagna av utlänningar	4
Lokaler som används för förvar av förvarstagna utlänningar	4
Andra begränsningar av friheten gällande utlänningar som tagits i förvar.....	4
Antalet förvarstagna utlänningar	4
Utbildning av personalen vid polishäkten och fängelser.....	5
2.2. Internationella förpliktelser.....	5
Människorättskonventionernas bestämmelser om skydd av personer som berövats sin frihet.....	5
Europarådets människorättskonvention.....	5
Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.....	5
Flyktingkonventionen.....	5
Principer som antagits av Förenta Nationernas (FN) generalförsamling	5
FN:s flyktingkommissariats (UNHRC) rekommendationer.....	5
FN:s miniminormer beträffande fångvården.....	6
Europarådets kommitté mot tortyr	6
Europarådets fängelsenormer.....	6
2.3. Ställningstaganden av kommittéer som arbetar i anslutning till Förenta Nationerna och Europarådet.....	6
Förenta Nationernas människorättskommitté.....	6
Europarådets kommitté mot tortyr	6
Förenta Nationernas kommitté mot tortyr	7
3. Situationen i vissa andra länder.....	7
Nederländerna.....	7
Belgien.....	7
Storbritannien.....	7
Norge	7
Sverige	8
Tyskland.....	8
Danmark.....	8
4. Nuläge.....	9
5. Propositionens mål och de förslagen.....	9
Ordnande av förvar på ställen som särskilt är avsedda för ändamålet	9
Förvarsenhetens kapacitet och uppbyggnad	9
Förvarslokalerna	9
Personer som placeras i förvarsenheten.....	10
Exceptionell placering i polisens häkteslokaler.....	10

Anmälan om förvar och om exceptionell placering samt domstolsbehandling	10
Förhållandena vid förvarsenheten och behandlingen av förvarstagna utlänningar.....	10
Inkvartering och omsorg	11
Brukspenning och utkomststöd.....	11
Social- och hälsovårdstjänster.....	11
Stödjande av funktionsförmågan	11
Registrering av samt rätt att få uppgifter, utlämnande av uppgifter och tystnadsplikt i fråga om förvarstagna utlänningar.....	12
Förvarsenhetens personal samt de anställdas uppgifter, befogenheter och utbildning...12	
Ändringssökande	12
6. Propositionens verkningar.....	12
6.1. Ekonomiska verkningar.....	12
Förvarslokaler.....	12
Transportkostnader för förvarstagna utlänningar.....	13
6.2. Verkningar i fråga om organisation och personal.....	13
6.3. Miljökonsekvenser.....	13
7. Beredningen av propositionen.....	13
7.1. Beredningsskeden.....	13
7.2. Utlåtanden.....	14
8. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	14
DETALJMOTIVERING	15
1. Lagförslag.....	15
1.1. Lag om behandling av förvarstagna utlänningar och förvarsenheter....	15
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	15
2 kap. Behandling av förvarstagna utlänningar	15
3 kap. Ordnande av utkomst och vård	17
4 kap. Begränsningar och kontroller.....	18
5 kap. Ändringssökande	20
6 kap. Särskilda bestämmelser.	22
1.2. Utlänningslagen.....	23
2. Ikraftträdande	24
3. Lagstiftningsordning	24
LAGFÖRSLAGEN.....	28
om behandling av förvarstagna utlänningar och om förvarsenheter.....	28
om ändring av utlänningslagen.....	36
BILAGA	38
PARALLELLTEXTER.....	38
om ändring av utlänningslagen.....	38

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen (378/1991) hålls för närvarande i polishäkten och straffanstalter, främst i rannsaktionsfängelser. I straffanstalter kan förvarstagna utlänningar inte hållas åtskilt från personer som häktats på grund av brott eller personer som avtjänar sitt straff, vilket förutsätts i internationellt godkända rekommendationer. Det finns inga särskilda förvarslokaler för förvar av utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen.

I regeringens invandrar- och flyktingpolitiska program (16.10.1997) förutsattes att inrikesministeriet och arbetsministeriet i brådskande ordning tillsammans utreder möjligheterna att inrätta förvarslokaler i anslutning till förläggningar för asylsökande. I de arbetsgrupper som inrikesministeriet tillsatt 1997 och 1999 har möjligheterna att inrätta förvarslokaler i anslutning till förläggningar för asylsökande utretts och specialbestämmelser om behandling av personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen beretts.

Även riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt brev till statsrådet (14.2.2000, Dnr 2814/2/00) uppmärksammat de rådande problemen. Justitieministeriets fångvårdsavdelning (numera brottspåföljdsverket) har konstaterat att den i framtiden inte kan sköta förvaret av utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen.

Hållandet av utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen i straffanstalter står i strid med vår nationella lagstiftning och med många internationellt antagna rekommendationer. Därför innehåller denna regeringsproposition bestämmelser om inrättandet av förvarsenheter för utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen samt om behandling av utlänningar som hålls i förvar i sådana för fullgörande av såväl den nationella lagstiftningen som de internationella rekommendationerna.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Enligt 45 § utlänningslagen får en utlänning om det särskilt behövs för att undersöka om en utlännings inresa kan tillåtas eller inte, om beslut har fattats om att utlänningen skall avvisas eller utvisas eller om ett sådant beslut bereds, åläggas att med bestämda mellanrum anmäla sig hos polisen tills det har klarlagts om inresan kan tillåtas eller tills han har avvisats eller utvisats eller saken annars har avgjorts. Enligt 46 § utlänningslagen får en utlänning tas i förvar, om det under förhållanden som avses i 45 § 1 mom. med hänsyn till utlänningsens personliga och andra förhållanden finns motiverad orsak att anta att han håller sig undan eller begår brott i Finland, eller om hans identitet inte har kunnat klarläggas. Enligt 47 § 2 mom. skall en utlänning som har tagits i förvar så snart som möjligt sändas till en plats som särskilt är avsedd för ändamålet. I fråga om behandlingen av dem som har tagits i förvar gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om behandling av rannsaktionsfångar.

I regeringens proposition om ändring av utlänningslagen (RP 50/1998 rd) konstateras följande i motiveringen till 47 § 2 mom.: För utlänning som tagits i förvar och som inte är misstänkt för något brott och vars identitet är oklar eller som med fog kan antas hålla sig undan, kan ordnas förvarslokaler separat från allmänna lokaler för tagande i förvar eller polisarrest. På orter där det inte har ordnats särskilda lokaler för tagande i förvar av utlänningar kan utlänningen tillfälligt tas i förvar i polisens lokaler. En sådan person skall så fort som möjligt sändas vidare till en ort där det finns en särskild förvarslokal för utlänningar.

Mottagandet av asylsökande ordnas med stöd av lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999), nedan integrationslagen. Som mottagande arrangeras tillfällig inkvartering,

utkomststöd, tolktjänster samt annat nödvändigt tillgodoseende av de grundläggande behoven samt arbets- och studieverksamhet. För mottagandet av asylsökande har inrättats förläggningar som drivs av staten, kommunerna eller av samfund eller sammanslutningar. För närvarande finns det 14 förläggningar på olika håll i landet. Förläggningarna är öppna anläggningar. Enligt 25 § integrationslagen kan på statliga eller kommunala förläggningar för asylsökande ordnas sådant tagande i förvar av asylsökande som avses i 46 § utlänningslagen.

För utlänningslagar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen har inte hittills inrättats några särskilda förvarslokaler.

I 48 § utlänningslagen bestäms om anmälan om förvar och domstolsbehandling. Enligt 1 mom. skall den polisman som har beslutat om tagande i förvar utan dröjsmål och senast dagen efter förvarstagandet anmäla saken till underrätten på den ort där förvaret sker, eller i brådskande fall till någon annan underrätt enligt vad justitieministeriet bestämmer närmare. Enligt 2 mom. skall ett ärende som gäller förvar utan dröjsmål och senast inom fyra dygn från åtgärden tas upp i domstolen i den ordning som gäller för behandling av häktningsyrkanden.

I lagens 49 § bestäms om domstolens beslutsfattande i ärenden som gäller förvarstagande. Saknas förutsättningar för förvar, skall domstolen bestämma att den som har tagits i förvar omedelbart skall frigges. Om domstolen bestämmer att den som har tagits i förvar fortfarande skall hållas i förvar, skall den besluta att han skall förpassas till en plats som nämns i 47 §.

I 51 § utlänningslagen bestäms om ny behandling av ett ärende som gäller förvar. Har det inte beslutats att den som har tagits i förvar skall frigges, skall underrätten på förvaringsorten på eget initiativ ta upp ärendet på nytt senast två veckor efter varje beslut genom vilket domstolen har bestämt att utlänningslagaren fortfarande skall hållas i förvar.

Förfarande som skall tillämpas vid förvarstagande av utlänningslagaren

1....1..5.

Gripandet av en utlänningslagaren verkställs antingen av polisen eller av en gränsbevakningsman. Ett gripande kan göras i inlandet eller i en passkontrollsituation. Utlänningslagaren kan vara en person som ansöker om uppehållstillstånd eller asyl eller en person som skall avvisas eller utvisas. Ärendet om förvar föreläggs den polisman inom befälet som skall handlägga ärendet. I samband med beslutet skall nämnda polisman inom befälet pröva de allmänna samt de särskilda förutsättningarna för förvarstagandet. Dessa förutsättningar skall vara i kraft samtidigt. Beslutet skall delges personen i fråga och han eller hon föras till ett polishäkte, dvs. en lokal som justitieministeriet godkänt för förvar av rannsaktionsfångar. Beslutet skall anmälas till underrätten på den ort där förvaret sker samt delges minoritetsombudsmannen (lag om minoritetsombudsmannen, 660/2001).

Om förvaret fortgår, skall ärendet första gången tas upp i domstol senast inom fyra dygn. Polisen ordnar både ett biträde och en tolk till platsen. Om förvaret förlängs med stöd av ett domstolsbeslut, skall personen i fråga efter den första domstolsbehandlingen i regel flyttas från polishäktet till ett fängelse som drivs av fängelseanstalten. Transporten från polishäkte till domstolsbehandling sköts av polisen och transporten från fängelse till domstolsbehandling av fängelsevårdarna.

Om det inte längre finns förutsättningar för att hålla en utlänningslagaren i förvar, skall domstolen i samband med handläggningen av ärendet eller en polisman inom befälet fatta beslut om frigivning.

Lokaler som används för förvar av förvarstagna utlänningslagaren

Utlänningslagaren som tagits i förvar med stöd av utlänningslagaren, oberoende av om de är asylsökande eller andra utlänningslagaren, placeras i praktiken till en början i polishäkte, sedan i fängelse, där de i regel inte kan hållas åtskilt från rannsaktionsfångar. Behandlingen av dem avviker inte i någon större utsträckning från behandlingen av rannsaktionsfångar. Den tid dessa utlänningslagaren hålls i fängelse är

ofta kort, varierande från en dag till sex månader. I fängelset har man i allmänhet inte någon uppfattning om ifall utlänningen har ansökt om asyl. Det att personen i fråga sätts i fängelse är en följd av en sådan av tingsrätten föreskriven förpassning i vilken grunden för frihetsberövandet inte alltid uttryckligen har nämnts, utan i allmänhet innehåller förpassningen endast en hänvisning till utlänningslagen. Med utläningar uppstår det ofta språkproblem, vilka man försöker lösa genom anlåtande av tolk. När det gäller dagordningen och måltiderna i fängelserna har man försökt beakta de specialbehov som föranleds av olika religioner och kulturer.

Andra begränsningar av friheten gällande utläningar som tagits i förvar

I 47 § utlänningslagen föreskrivs att i fråga om behandlingen av dem som har tagits i förvar gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om behandling av rannsakningsfångar. Asylsökande och andra utläningar behandlas i fängelserna såsom rannsakningsfångar. Bestämmelserna om behandling av rannsakningsfångar ingår i lagen om rannsakningsfängelse (615/1974).

Antalet förvarstagna utläningar

Enligt fångvårdsväsendets statistik har 1999 från fängelserna frigetts sammanlagt 83 utläningar som varit föremål för rannsakan, dvs. utläningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen. Den genomsnittliga förvarstiden i fängelse var enligt statistiken för 1999 ca 35 dygn. Merparten av de utläningar som varit föremål för rannsakan har hållits i Helsingfors rannsakningsfängelse, men också bl.a. i fängelserna i Åbo, Uleåborg och Kuopio.

Fångvårdsväsendets statistik för 2000 visar att till utgången av september 2000 hade 71 utläningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen frigetts från fängelse. Den genomsnittliga förvarstiden i fängelse år

1...1..5.

2000 var 22,3 dygn och genomsnittsåldern för de förvarstagna utläningarna 31 år. Förvarstagna utläningar har hållits i sju olika fängelser. Dessa personer har kommit från 23 olika stater och bland dem fanns också en statslös person.

Av vissa vid polisen gjorda utredningar, som dock inte täcker hela landet utan endast de 20 mest centrala polisdistrikten, framgår att antalet förvarstagna utläningar 1993-1997 uppgått till följande:

De tjugo mest centrala polisdistrikten

1993	337 personer, varav 106 asylsökande
1994	297 personer, varav 84 asylsökande
1995	278 personer, varav 88 asylsökande
1996	275 personer, varav 94 asylsökande
1997	315 personer, varav 104 asylsökande

Antalet förvarstagna i hela landet uppgick 1998 till 423 personer, 1999 till 566 personer och år 2000 till 685 personer.

År 1999 var förvarstiden i genomsnitt 3 dygn. Förvarstiden varierade dock från fall till fall mellan ett dygn och sex månader. År 1998 fattade utlänningsverket sammanlagt 299 beslut om avvísning. Samma år fattade verket 102 beslut om utvisning, varav 15 gällde utläningar som sökt asyl. Med stöd av de beslut som fattades 1998 lät utlänningsverket bli att utvisa 74 utläningar, trots polisens framställningar. Av dessa utläningar hade 54 ansökt om asyl. År 1999 fattade passkontrollmyndigheterna och utlänningsverket sammanlagt 5 426 beslut om avvísning och utvisning.

Utbildning av personalen vid polishäkten och fängelser

I polishäkten sköts övervakningen av förvarstagna utläningar av väktare som utbildats av polisen. Många väktare har en väktarutbildning inom den privata sektorn som bakgrund. I regel har alla väktare någon slags arbetserfarenhet inom branschen. De personer som utses till uppgiften skall vara oförvitliga, lämpa sig för uppgiften och ha fyllt 20 år. Polisen ger inom ramen för sin interna utbildning väktarna en utbildning bestående av en grundkurs för väktare (1+1

av en grundkurs för väktare (1+1 vecka jämte distansstudier) och en fortsättningskurs för väktare (1-2 veckor). Inom fängsväsendet svarar Fängsvårdens utbildningscentral för den examensinriktade grundläggande utbildningen och fortbildningen för fängsvården. Utbildningen för examen inom fängsvården består numera av grundexamen för fängsvården, behörighetsutbildning och fängsvårdsexamen.

2.2. Internationella förpliktelser

Människorättskonventionernas bestämmelser om skydd av personer som berövats sin frihet

Den inom ramen för Europarådet 1950 ingångna konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990; Europarådets människorättskonvention), Förenta Nationernas internationella konvention om medborgarliga och politiska rättigheter från 1966 (FördrS 8/1976) och Förenta Nationernas konventionen angående flyktingars rättsliga ställning från 1951 (FördrS 78/1968; flyktingkonventionen) innehåller bestämmelser som gäller bl.a. skydd av den individuella friheten, grunderna för berövande av frihet och behandlingen av åtalade. I dessa människorättskonventioner ingår dock inte några uttryckliga bestämmelser om inrättandet av särskilda förvaringslokaler för asylsökande eller andra personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen.

Europarådets människorättskonvention

Enligt artikel 5 i Europarådets människorättskonvention har envar rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas sin frihet, utom i den ordning som lagen föreskriver, då någon lagligen är arresterad eller på annat sätt berövad sin frihet för att förhindra att han obehörigen kommer in i landet eller som ett led i förfarande för utvisning eller ut-

lämnande av honom.

Konventionen om medborgarliga och politiska rättigheter

Enligt artikel 9 i konventionen om medborgarliga och politiska rättigheter har envar rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får utsättas för godtycklig häktning eller godtyckligt anhållande. Ingen får berövas sin frihet utom av skäl och i den ordning som stadgas i lag. Enligt artikel 10 skall alla personer som är berövade sin frihet behandlas humant och med aktning för människans inneboende värde. Åtalade personer skall, utom under exceptionella förhållanden, hållas åtskilda från dömda personer och skall ges särskild behandling, som är avpassad med hänsyn till deras ställning som icke dömda personer.

Flyktingkonventionen

I artikel 31 punkt 2 flyktingkonventionen konstateras att en fördragsslutande stat inte skall ålägga en flykting andra inskränkningar i hans rörelsefrihet än vad som är nödvändigt och att inskränkningarna skall upprätthållas endast till dess flyktingens ställning i landet har blivit reglerad eller han får tillstånd att resa in i något annat land.

Principer som antagits av Förenta Nationernas (FN) generalförsamling

De principer om skydd av personer som av någon orsak berövats sin frihet (Body of Principles for the Protection of all Persons under Any Form of Detention or Imprisonment (43/173)) som 1988 antagits av FN:s generalförsamling innehåller betydelsefulla principer. Enligt princip 8 i dokumentet skall personer som oberoende av orsak berövats sin frihet behandlas med hänsyn till deras ställning såsom icke dömda personer. Därför skall de i mån av möjlighet hållas åtskilda från fångar.

FN:s flyktingkommissariats (UNHCR) rekommendationer

Den resolution som antagits av UNHCR:s verkställande kommitté om frihetsberövande i fråga om flyktingar och asylsökande 44/1986 (XXXVII) (Detention of Refugees and Asylum-seekers) innehåller betydelsefulla rekommendationer. I punkt (f) i resolutionen konstateras att det i så hög grad som möjligt bör undvikas att flyktingar och asylsökande placeras i samma lokaler som personer som hålls häktade för brott och att de inte heller placeras på sådana områden där deras fysiska säkerhet kan äventyras. Utöver det ovan nämnda innehåller UNHCR:s rekommendation om de kriterier och standarder som skall tillämpas på frihetsberövande av asylsökande (Guidelines on Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum-seekers) även detaljerade rekommendationer om lokaler som används för förvar av asylsökande. I rekommendationen ingår även specialrekommendationer gällande minderåriga, utsatta grupper samt kvinnor som anländer ensamma.

Enligt rekommendationen skall det för asylsökande finnas särskilda förvarlokaler som är planerade för dem, och utnyttjandet av fängelser för placeringen av asylsökande skall sålunda undvikas. Om några särskilda förvarlokaler dock inte finns att tillgå, skall asylsökande inkvarteras åtskilt från dömda brottslingar eller fångar. Å ena sidan asylsökande och å andra sidan brottslingar och fångar får inte hållas i samma lokaler.

Minderåriga som ansöker om asyl bör enligt rekommendationen inte alls tas i förvar. Om det likväl inte är möjligt att undvika förvarstagande, skall specialarrangemang vidtas för att göra förvarlokalerna sådana att de lämpar sig för barn och deras föräldrar. Personer som hör till utsatta grupper, t.ex. åldringar som anländer ensamma, personer som utsatts för tortyr och handikappade personer, skall ges möjlighet att få den vård de behöver. Alla asylsökande skall genomgå en preliminär kontroll i samband med förvarstagandet så att personer som utsatts för tortyr kan få

lämplig vård. Män och kvinnor samt barn och vuxna skall placeras i separata lokaler om dessa inte tillhör samma familj. Förvarstagna utlännningar skall ges möjlighet att ta emot besökare, få sjukvård och terapi, motionera, studera, utöva sin religion och de skall ha tillgång till ändamålsenliga inkvarteringsutrymmen samt tvättrum och toaletter.

FN:s miniminormer beträffande fångvården

Del 1 i FN:s miniminormer för fångvården (resolutionen antagen 30.8.1955) täcker enligt den inledande anmärkningen den allmänna förvaltningen vid anläggningarna och kan tillämpas på alla grupper av fångar oberoende av om personen i fråga har berövats sin frihet på straffrättsliga eller administrativa grunder. Regel 8 i del 1 i miniminormerna gäller indelningen av fångar. Enligt denna skall olika grupper av fångar hållas på olika anstalter eller åtskilda på något annat sätt så, att indelningen sker på grundval av bl.a. den lagliga orsaken för frihetsberövandet.

Enligt punkt c i den norm som avses ovan skall personer i skuldfälla eller personer som berövats sin frihet på andra administrativa grunder hållas åtskilda från fångar som berövats sin frihet på andra grunder. I miniminormerna ingår dessutom en stor mängd regler som gäller bl.a. fångarnas inkvartering, personliga hygien, kläder, näring, motion, hälsovårdstjänster, upprätthållande av ordning, kontakter med omvärlden, religionsutövning, förvaring av egendom samt regler för personalen vid anläggningarna.

Europarådets kommitté mot tortyr

Den europeiska kommittén för förebyggande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning CPT (Protecting Prisoners, The Standards of the European Committee for the Prevention of Torture in Context, edited by Rod Morgan & Malcolm D. Evans) anser att staterna, när det

gäller utlänningar som tagits i förvar på grundval av administrativa beslut, skall iakttas den segregationsprincip enligt vilken dylika utlänningar inte skall placeras i samma lokaliteter som personer som misstänks för brott eller som har dömts för brott, vilket betyder att enligt CPT skall förvarslokaliteterna i t.ex. polishäkten eller fängelser särskilt planeras med tanke på dessa utlänningar.

Förvarslokalerna skall omfatta ändamålsenliga inkvarteringsutrymmen, och lokalerna får utvändigt inte påminna om fängelser. I anslutning till lokalerna skall de förvarstagna utlänningarna kunna vara ute och ges möjlighet till fritid med television, radio och tidningar samt t.ex. spelmöjligheter. Personalen skall ha behöriga språkkunskaper och tillräcklig kännedom om olika kulturer. Tolkar skall anlitas. I synnerhet asylsökande skall ha möjlighet att vid behov få sjukvård och ha rätt att upprätthålla kontakter med omvärlden per telefon samt ta emot besök.

Europarådets fängelsenormer

Europarådets normer för fångvården (rekommendation nr R(87)3) gäller huvudsakligen personer som har berövats sin frihet på straffrättsliga grunder. Likväl gäller norm 99 i rekommendationen uttryckligen personer som berövats sin frihet på civilrättsliga grunder. Enligt rekommendationen får personer som berövats sin frihet på administrativa grunder inte utsättas för mer omfattande eller strängare begränsningar av friheten än vad som är nödvändigt för att säkerställa att syftet med förvarstagandet uppnås och god ordning bibehålls. Dessa personer får inte behandlas sämre än rannsakningsfångar, men de kan förutsättas arbeta. I rekommendationen finns specialbestämmelser om bl.a. besök, val av rättsbiträde och möjligheterna till separata rum och användningen av egna kläder i fråga om rannsakningsfångar.

1....1..5.

2.3. Ställningstaganden av kommittéer som arbetar i anslutning till Förenta Nationerna och Europarådet

Förenta Nationernas människorättskommitté

I de slutsatser som FN:s människorättskommitté 1998 lade fram om genomförandet av FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter i Finland konstaterades att kommittén är bekymrad över att asylsökande och utlänningar, vars förutsättningar för inresa inte ännu har utretts, kan hållas i förvar i fängelser eller på polisinsättningar för den tid under vilken deras förutsättningar för inresa utreds. Kommittén rekommenderar att förslaget om inrättande av särskilda förvarslokaler verkställs.

Europarådets kommitté mot tortyr

Europarådets kommitté mot tortyr (CPT) besökte Finland 7.17.6.1998. Kommittén avlade också besök i bl.a. polishäkten. I punkt 10 i den redogörelse av den 29 mars 1999 som kommittén överlämnade till den finska regeringen med anledning av besöket konstateras att det är ett ofrånkomligt faktum att förhållandena vid en polisinsättning eller i ett fängelse ofta, om inte rentav alltid, är osakliga när det är fråga om frihetsberövande [som grundar sig på utlänningslagstiftningen]. Vidare framhölls att om det anses nödvändigt att beröva personer deras frihet på grundval av utlänningslagen, vore det mycket mer önskvärt att dessa personer placeras i sådana särskilt för detta ändamål planerade enheter vars materiella resurser och system är ändamålsenliga med tanke på de berörda personernas rättsliga ställning och som har personal med behörig kompetens.

I detta sammanhang har CPT konstaterat att det i regeringens principbeslut av den 16 oktober 1997 om ett invandrar- och flyktingpo-

litiskt program förutsätts att inrikesministeriet och arbetsministeriet tillsammans i brådsökande ordning utreder möjligheterna att inrätta förvarsutrymmen i anslutning till förläggningarna för asylsökande. CPT rekommenderar att de finska myndigheterna i brådsökande ordning vidtar åtgärder för att genomföra dessa planer och med rätta beaktar de anmärkningar som framförts ovan. CPT rekommenderade att genomförandet av de planer som går ut på att det inrättas förvarsutrymmen för utlännningar i anslutning till förläggningarna för asylsökande ges högsta prioritet.

I sitt svar på denna rekommendation har Finland konstaterat att innan det inrättas nya förvarslokaler t.ex. i anslutning till förläggningar för asylsökande bör det planeras på vilket sätt övervakningen av förvarstagna utlännningar ordnas och verkställs samt medel för inrättandet av dessa lokaler anvisas. För detta har inte ännu anvisats några medel och några särskilda lokaler i anslutning till förläggningar för asylsökande har inte heller inrättats. I praktiken hålls förvarstagna asylsökande till en början i polishäkten, varefter de i allmänhet efter den första domstolsbehandlingen flyttas till ett allmänt fängelse. När CPT förra gången besökte Finland 1992 befattade den sig inte med frågor gällande förvarstagnet av utlännningar.

Förenta Nationernas kommitté mot tortyr

FN:s kommitté mot tortyr (CAT) behandlade i slutet av 1999 Finlands tredje periodiska rapport och gav den 15 november 1999 sina rekommendationer gällande Finland. I rekommendationerna konstaterades som en positiv omständighet att Finland har börjat vidta rättsliga åtgärder för att placera asylsökande i andra lokaliteter än fängelser. Den omständigheten att särskilda förvarslokaler i praktiken inte ännu hade inrättats framkom i samband med ett samrådsförfarande med Finland, men i anslutning till själva rekommendationerna befattade man sig inte med frågan. I samband med behandlingen av Fin-

lands andra periodiska rapport 1996 fäste CAT inte någon särskild uppmärksamhet vid denna fråga. Människorättsförbundet har i sina promemorior från 1996 och 1999 kommenterat Finlands andra och tredje periodiska rapport till CAT och i dessa fäst uppmärksamhet vid bl.a. avsaknaden av särskilda förvarslokaler.

3. Situationen i vissa andra länder

Följande sammanfattning av situationen i andra europeiska länder baserar sig dels på svaren på en förfrågan som centrumet för information, reflexion och utbyte i asylfrågor (CIREA), som lyder under EU:s råd (rättsliga och inrikes frågor), gjort till EU:s medlemsstater, dels på uppgifter som inhämtats från skriftliga källor samt på uppgifter som inhämtats under studiebesök i Sverige och Danmark. Som källskrift har även anlitats Danish Refugee Council:s publikation "Report on Legal and Social Conditions for Asylum Seekers and Refugees in Western European Countries" (May 2000) (rapport om asylsökandes och flyktingars rättsliga och sociala ställning i västeuropeiska länder, maj 2000) samt boken "Detention of Asylum Seekers in Europe: Analysis and Perspectives" (Kluwer Law International 1998) samt boken "Detention of Asylum Seekers in Europe: Analysis and Perspectives" (Kluwer Law International 1998) (häktning av asylsökande i Europa: analys och perspektiv, 1998).

Nederländerna

Personer som ansöker om asyl på flygfältet i Amsterdam kan hållas i förvar i en särskild anläggning (grenshospitium) nära flygfältet, om ansökan inte upptas till prövning eller om den anses vara uppenbart ogrundad. Utläningar som söker asyl i andra delar av landet kan också i princip tas i förvar, men detta händer mera sällan. Grunderna för tagande i förvar kan utgöras av behovet att utreda bl.a. asylsökandens identitet, nationalitet eller hans eller hennes skildring. Förvarstagande

kan också tillgripas för att säkerställa att personen i fråga avlägsnas ur landet. Asylsökande hålls i förvar i samma lokaler som andra utlännningar.

Belgien

Enligt belgisk lag kan en asylsökande som utan behöriga dokument reser in i landet för att ansöka om flyktingstatus hållas i en sluten anläggning på flygfältet (s.k. centre fermé 127) för att invänta beslut om inresetillstånd eller avvisning, dvs. tills beslut har fattats om huruvida hans eller hennes asylansökan tas upp till prövning eller inte. En asylsökande som har förvägrats asylförfarande kan för den tid behandlingen pågår flyttas till en annan sluten anläggning (s.k. centre fermé 127 a) om den behöriga myndigheten anser detta nödvändigt för att säkerställa att personen kan avlägsnas ur landet. Förvarstagandet av personer som sökt asyl någon annanstans än vid gränsen är mera sällsynt.

Illegala invandrare och personer, vilkas visum eller uppehållstillstånd har upphört att gälla, kan även hållas i förvar i slutna anläggningar avsedda för illegala invandrare innan de avlägsnas ur landet. De slutna anläggningarna inrättades för att illegala invandrare inte behöver hållas i fängelse, vilket hade varit praxis fram till dess. På grund av att de slutna anläggningarna är överbelastade är det möjligt att personer som hålls i förvar i dem ibland även måste placeras i straffanstalter. Dessa personer hålls då åtskilda från fångar.

Storbritannien

I Storbritannien kan en utlänning tas i förvar för att säkerställa att han eller hon kan avlägsnas ur landet, för att utreda hans eller hennes identitet och för att klarlägga grunderna för ansökan samt om det finns skäl att misstänka att personen i fråga inte följer de föreskrifter som utfärdats för honom eller henne. Det finns inga särskilda lokaler för asylsökande som tagits i förvar, utan de hålls

i samma slutna anläggningar som andra förvarstagna utlännningar. Dessa slutna anläggningar (immigration detention centres) är avsedda enbart för utlännningar som tagits i förvar med stöd av invandringslagen.

Immigration Service, som lyder under inrikesministeriet, svarar för verksamheten vid de slutna anläggningarna.

Norge

Enligt den norska utlänningslagen kan asylsökande och andra utlännningar tas i förvar på två olika grunder. I bägge fallen placeras de i fängelse, eftersom det inte finns några särskilda förvarslokaler för utlännningar. En utlänning kan tas i förvar om han eller hon vägrar att avslöja sin identitet eller om det finns grundad anledning att misstänka att han eller hon har uppgivit falsk identitet. Förvarstiden i fängelse får inte vara längre än 12 veckor, om inte några särskilda skäl för detta föreligger. Denna bestämmelse har i praktiken tolkats och tillämpats på olika sätt vid olika tidpunkter. I början av 1990-talet kunde vissa utlännningar vara tvungna att tillbringa t.o.m. 30-40 veckor i fängelse. Under de senaste åren har det däremot varit mycket exceptionellt om förvarstiden har överskridit 10-12 veckor. En särskild orsak till att maximitiden om 12 veckor har överskridits kan vara att personen inte själv hjälper till med att klarlägga sin riktiga identitet. En utlänning kan också tas i förvar om detta anses nödvändigt i samband med åtgärder som vidtas för att avlägsna honom eller henne ur landet.

Sverige

I Sverige kan personer vars ansökan om asyl har anhängiggjorts, personer vars ansökan om asyl har avslagits samt andra utlännningar tas i förvar med stöd av utlänningslagen. Dessa grupper hålls i liknande anläggningar, vilka är sammanlagt fyra till antalet och belägna runt om i landet. Den största slutna anläggningen finns i närheten av Stockholm,

i Carlslund. Förvarslokalerna finns inte i samma byggnad som de vanliga förläggingslokalerna, men är en del av samma byggnadsgrupp. Förvarslokalerna har ordnats så att de i hög grad motsvarar vanliga förläggningar. Asylsökande och andra utlänningar hålls inte i polisens celler eller fängelser, om det inte finns synnerliga skäl för detta. Utlänningar som misstänks för eller som har dömts för brott placeras inte i samma lokaler med andra utlänningar.

I Sverige finns bestämmelserna om behandlingen av utlänningar som hålls i förvar i 6 kap. utlänningslagen. Enligt lagen skall utlänningar som hålls i förvar behandlas human och deras värdighet skall respekteras och deras rättigheter får inte begränsas mer än nödvändigt. Statens invandrarverk (SIV) svarar för verkställandet av ett beslut om förvarstagande. Polisen kan vid behov hjälpa till med att verkställa beslutet. Endast en polisman får tillgripa tvångsmedel i dylika sammanhang.

Enligt lagen skall förvarstagna utlänningar hållas i förvar i lokaler som har ordnats särskilt för dem. SIV får dock besluta om förflyttning av en utlänning till häkte, polisarrest eller kriminalvårdsanstalt om 1) utlänningen har utvisats på grund av brott, 2) utlänningen hålls avskild och av säkerhetsskäl inte kan vistas i en förvarslokal, eller 3) det annars finns synnerliga skäl för detta, t.ex. transporttekniska skäl. Ett barn under 18 år får dock inte placeras i en kriminalvårdsanstalt.

Personalen vid slutna förläggningar har rätt att hindra en utlänning att lämna en sluten förvarslokal. En utlänning som har fyllt 18 år får hållas åtskilt från andra utlänningar som tagits i förvar om det är nödvändigt för ordningen och säkerheten i lokalen eller om utlänningen utgör en allvarlig fara för sig själv eller andra. Utlänningen får då hållas inlåst i ett rum. Beslutet gällande detta skall omprövas minst var tredje dag. Om åtgärden att hålla utlänningen åtskilt inte är tillräcklig, får utlänningen alternativt förflyttas till fängelse.

Utlänningar som hålls i förvar har enligt

lagen rätt till fritidsaktiviteter och fysisk träning och till minst en timmes vistelse utomhus per dag. Till utlänningen betalas dagpenning. En utlänning som hålls i förvar har rätt att ta emot besök och att bl.a. per telefon ha kontakt med personer utanför lokalen. Besöken kan övervakas, om detta är nödvändigt med hänsyn till säkerheten. Besökare får inte kroppsvisiteras, men den som hålls i förvar kan kroppsvisiteras efter besöket, om detta anses nödvändigt. Enligt lagen får en utlänning som hålls i förvar inte utan tillstånd inneha alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel eller något annat som kan skada någon eller vara till men för ordningen inom lokalen.

Driften av slutna förläggningar överfördes från polisen till invandrarmyndigheterna 1997. I Sverige finns sammanlagt fyra slutna förläggningar, i Carlslund nära Stockholm, Malmö, Göteborg och Flen. Carlslund är störst av dem. De slutna förläggningarna tar emot alla utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen, således inte enbart asylsökande. Förläggningen i Carlslund har en kapacitet på 40 bäddplatser. Kapaciteten är i användning till 95 %. Rummen på förläggningen är i regel dubbelrum, med undantag för några enstaka enkelrum och flerbäddsrum. Det har reserverats separata rum för kvinnor, likaså för familjer. Huvudregeln är att barn inte skall behöva vistas i slutna lokaler. Carlslund har 44 anställda; en kock, vaktmästare, kontorsarbetare och handläggare, vilka utgör den största andelen av de anställda och vilka alla har akademisk utbildning.

Tyskland

När en person passerar den tyska gränsen utan behöriga dokument och i detta sammanhang söker asyl tas han eller hon inte i förvar. En person som efter olaglig inresa i landet olagligt har varit bosatt i Tyskland i mer än en månad och i detta skede ansöker om asyl tas däremot i förvar för en tid av högst fyra veckor. Om en utlänning som hålls i förvar i ett fängelse ansöker om asyl, skall

han eller hon friges senast inom fyra veckor, såvitt det inte är fråga om en uppenbart ogrundad asylansökan.

I Tyskland kan asylsökande och andra utlänningar som har ålagts att avlägsna sig ur landet tas i förvar för att säkerställa att beslutet om avlägsnande kan verkställas. Asylsökande som har fått avslag på sin asylansökan och andra utlänningar som tagits i förvar för att de skall avlägsnas ur landet hålls i förvar på samma anstalter, i allmänhet fängelser. De anläggningar som används för förvar av utlänningar varierar dock mellan de olika delstaterna. I vissa delstater har man inrättat särskilda förvarslokaler för utlänningar, medan utlänningar i andra delstater hålls i förvar enbart i fängelser.

Danmark

I Danmark finns för inkvartering av asylsökande både öppna anläggningar och en slutna anläggning. Asylsökande hålls åtskilda från fångar, och de kan placeras i fängelser endast av särskilda skäl. Asylsökande som har fått avslag på sin ansökan inkvarteras antingen i någon av de öppna anläggningarna eller i den slutna anläggningen för att vänta på återsändande eller förflyttning. Beslutet om en utlänning placeras i en öppen eller slutna anläggning fattas särskilt i varje enskilt fall.

Del VI i den danska utlänningslagen innehåller bestämmelser om behandling av förvarstagna utlänningar. Enligt lagen kan en utlänning tas i förvar bl.a. om invandrarmyndighetens beslut om att personen i fråga skall vistas på en viss ort inte följs eller om han eller hon inte infinner sig vid ett sådant förhör hos polisen eller invandrarmyndigheten som personen har kallats till.

Utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen kan utsättas för begränsningar av friheten endast till den del detta är nödvändigt för att fullgöra syftet med

frihetsberövandet och för att upprätthålla ordning och säkerhet i förvarslokalerna. Personalen har till uppgift att säkerställa att utlänningar som tagits i förvar hålls på anläggningen och att ordning och säkerhet upprätthålls. Enligt lagen kan domstolen på framställning av polisen besluta att en utlänning skall isoleras, om detta är nödvändigt för att inhämta uppgifter som är nödvändiga för att klarlägga huruvida han eller hon kan bli beviljad ett tillstånd eller en rättighet enligt utlänningslagen eller huruvida han eller hon vistas lagligt i Danmark. Enligt lagen kan en förvarstagen utlänning ta emot besökare i den utsträckning som upprätthållandet av ordning och säkerhet i förvarslokalerna tillåter.

I Danmark finns för tillfället en egentlig slutna anläggning. Den slutna anläggningen i Sandholmen är belägen på ett gammalt kasernområde på knappt en timmes avstånd från Köpenhamns centrum. På samma område finns också Röda Korsets öppna förläggning samt polisens och invandrarmyndighetens lokaliteter. Förutom dessa finns där en arrestlokal (aresthus) med 10 platser. Kapaciteten vid den slutna anläggningen har utökats kraftigt under årens lopp. När verksamheten vid anläggningen inleddes 1989 hade den en kapacitet på 40 platser. För närvarande rymmer den slutna anläggningen 150 förvarstagna personer.

4. Nuläge

Enligt 47 § 2 mom. utlänningslagen skall en utlänning som tagits i förvar så snart som möjligt sändas till en plats som särskilt är avsedd för ändamålet. Inrikesministeriet och arbetsministeriet har tillsammans utrett möjligheterna att inrätta förvarslokaler för utlänningar i anslutning till förläggningarna för asylsökande.

I Finland hålls utländska personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen för närvarande i polishäkten och straffanstalter. I straffanstalter kan förvarstagna utlänningar inte hållas åtskilda från personer som häktats

på grund av brott eller från personer som avtjänar sitt straff på det sätt som förutsätts i internationellt godkända rekommendationer. Eftersom det att personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen hålls i straffanstalter står i strid med vår nationella lagstiftning och många internationellt antagna rekommendationer, har justitieministeriets fängvårdsavdelning (brottspåföljdsverket fr.o.m. 1.8.2001) ansett att den kan handha förvaret av utländska personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen endast fram till den 30 november 2001. Några särskilda förvarslokaler har likväl inte inrättats, varför utlännarna måste hållas i polishäkten där omständigheterna är sämre än i fängelserna. Även riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt till statsrådet riktade brev fäst uppmärksamhet vid de nuvarande problemen (14.2.2000, Dnr 2814/2/00). Biträdande justitieombudsmannen anser att det inte är ändamålsenligt att placera personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen i fängelser lika lite som i polishäkten. Dessa är inte sådana förvarsställen enligt 47 § utlänningslagen som "särskilt är avsedda för ändamålet". Biträdande justitieombudsmannen anser att det verkar som om situationen för dem som tagits i förvar med stöd av nämnda lag t.o.m. försämras från förut, eftersom de enda faktiska förvarsställena som kvarstår är polishäkten, vilka lämpar sig synnerligen dåligt som förvarsställen när det är fråga om förvar som varar längre än en mycket kort tid. Biträdande justitieombudsmannen anser att det i brådskande ordning skall avgöras på vilket sätt förvar av personer som gripits med stöd av utlänningslagen ordnas från den 1 januari 2001, eftersom justitieministeriets fängvårdsavdelning (numera brottspåföljdsverket) har meddelat att personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen kan hållas i straffanstalter t.o.m. den 30 november 2001.

5. Propositionens mål och de förslagen

Ordnanande av förvar på ställen som särskilt är avsedda för ändamålet

Syftet med propositionen är att förvaret och behandlingen av utlännarna som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen ordnas på en plats som särskilt har reserverats för detta ändamål, en förvarsenhet.

Arbetsministeriets förvaltningsområde skall ansvara för ordnandet och utvecklandet av förvarsverksamheten eftersom den även har hand om det allmänna utvecklandet och den allmänna planeringen, styrningen och uppföljningen av mottagandet av asylsökande samt samordnandet av dessa. Avsikten är att arbetskrafts- och näringscentralen (TE-centralen) skall ansvara för verksamheten vad beträffar styrning, verkställande och övervakning i ekonomisk-administrativt hänseende. I fråga om den administrativa styrningen och övervakningen och det administrativa utvecklandet föreslås att bestämmelserna i integrationslagen blir tillämpliga på så sätt att motsvarande bestämmelser tas in i den föreslagna lagen om behandling av förvarstagna utlännarna och om förvarsenheter.

Avsikten är att förvarsenheten inrättas i samband med en sådan förläggning för asylsökande som drivs av staten eller en kommun. Det föreslås att förvarsenheten inrättas och drivs av staten eller av en kommun. Om en kommun inrättar en förvarsenhet, skall den också sköta driften av den. Det föreslås att TE-centralen ingår ett avtal med kommunen om inrättandet och driften av förvarsenheten och om ersättandet av kostnaderna för den. Avsikten är att staten skall svara för kostnaderna för förvarsverksamheten. Kostnaderna ersätts enligt samma förfarande som det som för närvarande tillämpas i fråga om kostnaderna för ordnandet av mottagande av asylsökande. Arbetsministeriet har redan i samarbete med Nylands arbetskrafts- och näringscentral och

Helsingfors stad vidtagit åtgärder för att finna lämpliga lokaler för en förvarsenhet. Huvuddelen av förvarstagnandena sker numera i huvudstadsregionen. Dessutom har man vid arbetsministeriet inlett ett projekt som har som mål att planera den praktiska verksamheten och dagordningen vid den enhet som inrättas.

Förvarsenhetens kapacitet och uppbyggnad

Såsom det nämns ovan i avsnitt fattas det årligen ca 500-600 beslut om förvarstagnande med stöd av utlänningslagen. Den genomsnittliga förvarstiden i polishäkten har varit ca 3 dagar och i straffanstalter ca 22 dagar. Antalet personer som hålls i förvar uppgår enligt uppskattning till i genomsnitt 10-15 per dag. Antalet förvarstagna utlännningar varierar betydligt från dag till dag, vilket gör det nära på omöjligt att bedöma storleken av den lokal som behövs för förvarsenheten. Enligt uppskattning behövs det ca 20-30 inkvarteringsplatser vid förvarsenheten. Vid enheten skall vid behov, åtminstone tillfälligt, kunna inkvarteras ca 50 förvarstagna utlännningar för att man skall kunna bereda sig på den dagliga variationen i antalet utlännningar som tagits i förvar.

Förvarslokalerna

Förvarsenheten skall omfatta inkvarteringsutrymmen (enkelrum, dubbelrum och 4-6 personers rum), kontorsrum, ett arbetsrum för en hälsovårdare, förrådsutrymmen för de förvarstagna utlännningarnas ägodelar och för förvarslokalens lösöre, hobbyrum, kök och matsal, wc och duschrum, besöksrum, tvättstuga samt en inhägnad gård för friluftsbruk. Lokalitetserna skall med hänsyn till användningsändamålet kunna indelas i t.ex. separata lokaler för kvinnor och män och eventuellt för grupper som åtskiljs på andra grunder. Familjer skall ges möjlighet

att bo tillsammans. Dessutom skall lokalerna möjliggöra inkvartering av förvarstagna utlännningar i enkelrum eller tillräckligt åtskilt från andra förvarstagna utlännningar, om detta anses nödvändigt av säkerhets- eller andra skäl.

I förvarsenheten skall med tanke på inrikesförvaltningsmyndigheterna också finnas ett kontorsrum för förhör och upptagande av signalement samt för skötseln av andra uppgifter i anslutning till personens inresa i eller avlägsnande ur landet. Dessa undersökningslokaler skall också kunna användas till domstolssammanträden. Behovet av utrymmen beror t.ex. på byggnadslösningar och rumsstorlek samt på behovet att inkvartera personer med hänsyn till deras specialbehov. Utrymmesbehovet är också beroende av det sätt på vilket måltidsservicen ordnas, dvs. om de förvarstagna utlännarna deltar i matlagningen eller om maten levereras färdig till enheten. Förvarsenhetens storlek i kvadratmeter är svår att uppskatta innan utrymmesbehovet närmare har klarlagts och utredningar om hurdana lokaler som finns att tillgå för ändamålet har genomförts.

Personer som placeras i förvarsenheten

I propositionen föreslås att i förvarsenheten skall i regel placeras alla utlännningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen. Det är inte ändamålsenligt att skilja åt asylsökande från andra utlännningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen, eftersom de internationella rekommendationerna förutsätter att personer som berövats sin frihet med stöd av utlänningslagen hålls åtskilda från personer som berövats sin frihet på grund av brott. Avvikelser från denna principiella bestämmelse skall dock kunna göras i vissa fall, t.ex. då en person orsakar allvarlig fara för ordningen eller säkerheten vid förvarsenheten eller om den förvarstagna utlännningens hälsa eller säkerhet är hotad, förutsatt att hotet inte kan avvärjas med andra medel. Även långa transportsträckor

eller utrymmesbrist inom enheten kan i praktiken leda till att en förvarstagen utlänning tillfälligt måste placeras i polisens lokaler.

Avsikten är att barn under 18 år inte alls placeras i polisens lokaler, eftersom minderåriga barn inte skall hållas i sådana fängseliknande förhållanden som är olämpliga med tanke på barnets utveckling och välfärd.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (RP 25/2001 rd) föreslås att vid förläggningar som drivs av staten eller kommunerna kan ordnas förvar av utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen. Enligt den gällande lagen kan vid sådana förläggningar endast ordnas förvar av asylsökande. Med asylsökande avses i detta sammanhang personer vilkas asylansökan har anhängiggjorts samt personer vilkas asylansökan har avslagits och ärendet om avlägsnande av dem ur landet därför håller på att verkställas.

Exceptionell placering i polisens häkteslokaler

Avsikten är att i princip alla utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen i framtiden placeras i en förvarsenhet som inrättas i samband med en förläggning. Undantag från denna huvudregel kan dock göras i vissa undantagsfall, varvid en förvarstagen utlänning placeras i polisens häkteslokaler i stället för i förvarsenheten. De internationella överenskommelser som binder Finland är inget hinder för en sådan undantagsbestämmelse.

En förvarstagen utlänning skall kunna placeras i polisens häkteslokaler om förvarsenheten tillfälligt är fullsatt eller om utlänningen tas i förvar för en kort tid och högst fyra dygn långt från en förvarsenhet för utlänningar, t.ex. i Lappland. Den förvarstagna personen kan då av praktiska skäl förvaras i polisens lokaler en kort tid. Dessutom är det inte alltid ändamålsenligt att

transportera en utlänning till en förvarsenhet, eftersom förvaret av utlänningar oftast varar högst ett till tre dygn i samband med beredningen av verkställigheten av avvisning eller utvisning ur landet.

Anmälan om förvar och om exceptionell placering samt domstolsbehandling

I propositionen föreslås att domstolsbehandlingen av ett beslut om exceptionell placering sammanförs med domstolsbehandlingen av ett ärende som gäller själva förvarstagandet. Den tjänsteman som beslutat om förvarstagandet skall utan dröjsmål och senast dagen efter förvarstagandet göra en anmälan till tingsrätten om förvarstagandet och om det beslut på basis av vilket utlänningen undantagsvis placerats i polisens häkteslokaler. Tingsrätten behandlar exceptionell placering samtidigt som den behandlar lagenligheten i själva förvarstagandet. I paragrafen görs dessutom en ändring av teknisk karaktär på så sätt att omnämmandet om behandling i häradsrätt och rådstuvurätt slopas och ersätts med behandling i tingsrätt.

Förhållandena vid förvarsenheten och behandlingen av förvarstagna utlänningar

Avsikten är att förvarsenhetens dagordning och verksamhet i så hög grad som möjligt motsvarar den praxis som iakttas vid förläggningarna. Utlänningarna skall i regel kunna röra sig fritt i förvarsenheten. Personalen har till uppgift att säkerställa att de förvarstagna utlänningarna hålls i lokalerna och att ordning och säkerhet upprätthålls. Avsikten är att utlänningarnas frihet får begränsas endast i den mån detta är nödvändigt för att uppfylla syftet med frihetsberövandet samt för att upprätthålla ordning och säkerhet i förvarlokalerna. En förvarstagen utlänning som kommer till förvarsenheten skall underkasta sig

säkerhetskontroll. Likaså skall han eller hon underkasta sig kroppsvisitation om det finns grundad anledning att utföra en sådan.

I syfte att garantera säkerhet och ordning kan man vara tvungen att hålla en utlänning åtskild från andra förvarstagna utlänningar. Tiden i separat förvar skall vara kortvarig. Dylikt förvar kan gälla en person som utsätter sig själv eller någon annan fara till liv eller hälsa eller som orsakar allvarlig fara för ordning och säkerhet i förvarslokalerna. Separat förvar kan också tillgripas för att skydda den förvarstagnas liv, hälsa eller säkerhet mot en omedelbar och hotande fara. En utlänning som tagits i förvar skall kunna förflyttas från förvarsenheten till ett polishäkte, om faran inte kan avväjas genom separat förvar.

Avsikten är att utlänningarna skall få ta emot besök och hålla kontakt med personer utanför förvarsenheten i den mån upprätthållandet av ordning och säkerhet i förvarslokalerna tillåter, om inte möten eller besök förbjuds av utredningstekniska skäl.

Med tanke på utförandet av asylprövningen kan det i vissa situationer vara mycket motiverat att förhindra att förvarstagna personer håller kontakt med utomstående personer. Det kan vara fråga om att en person som redan vistas i Finland arrangerar en olaglig inresa eller bistår vid sådant arrangemang eller att han eller hon hjälper till att utplåna personuppgifter i fall där en utlänning redan har vistats olagligt i Finland och söker asyl först i det skede då den olagliga vistelsen har uppdagats. Då innebär möjligheten för asylsökanden att förhandla med den som arrangerat den olagliga inresan till att klarläggandet av de med hans eller hennes inresa och identitet förknippade omständigheterna försvåras.

Inkvartering och omsorg

För förvarstagna utlänningar skall vid förvarsenheten ordnas fullt uppehälle som omfattar inkvartering, utkomst, tolktjänster

1....1..5.

och i tillämpliga delar annat nödvändigt tillgodoseende av de grundläggande behoven enligt vad som bestäms i integrationslagen och annan lagstiftning. I praktiken skall för utlänningarna ordnas mat, husrum, linne och andra förmödenheter och nyttigheter som behövs i det dagliga livet. Bland utlänningarna kan finnas personer som på grund av sin livssituation och tidigare erfarenheter är i behov av särskild omsorg och vård. Detta skall beaktas i de arrangemang som gäller verksamheten, boendet och den övriga omsorgen vid förvarsenheten. Medlemmar av samma familj skall ges möjlighet att bo tillsammans.

Brukspenning och utkomststöd

En utlänning som tagits i förvar har liksom även alla andra som vistas i Finland rätt att ansöka om utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997). Enligt 19 § 1 mom. grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Grundlagsutskottet har ansett att utkomststödet i praktiken kan anses som en sådan garanti för den oundgängliga försörjning och omsorg som enligt 19 § 1 mom. grundlagen förutsätts för ett människovärdigt liv till den del tryggheten ges i form av ett penningbelopp (GrUU 31/1997 rd).

I regeringens proposition med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) konstateras att rätten till oundgänglig utkomst och omsorg tillkommer alla. Förutsättningarna för att få hjälp utreds från fall till fall genom behovsprövning. Enligt grundlagsutskottet (GrUB 25/1994 rd) tillkommer rätten till oundgänglig utkomst och omsorg var och en. Sålunda är det fråga om en subjektiv rättighet som tillkommer alla. För ordnandet av denna rättighet behövs i praktiken lagstiftning på lägre nivå som enligt nuvarande praxis omfattar bestämmelser om stödformer, förutsättningarna för erhållande av stöd och

behovsprövning samt om förfaringssätten. En detaljerad behovsprövning gällande behovet av utkomststöd hos förvarstagna utlänningar är svår att utföra. Förvarstagandet sker i huvudsak på grund av att utlänningens identitet inte har kunnat klarläggas. Med tanke på beviljandet av utkomststöd leder den omständigheten att personens identitet inte har kunnat klarläggas till att de medel eller inkomster som den förvarstagna utlänningen har till sitt förfogande inte heller har kunnat utredas på ett tillförlitligt sätt. Då förblir det oklart vem som i själva verket skall beviljas utkomststöd. Utlänningar som tagits i förvar borde inte heller ha något behov av utkomststöd i form av pengar eftersom de enligt förslaget får fullt uppehälle vid förvarsenheten.

I praktiken behöver en person som tagits i förvar självfallet en viss summa pengar för att kunna upprätthålla kontakter utanför förvarsenheten och eventuellt för anskaffning av nyttigheter som han eller hon anser nödvändiga även om de inte är det enligt förvarsenhetens uppfattning. Därför föreslås att utlänningar som tagits i förvar kan ges en s.k. brukspenning, om de inte har egna pengar till sitt förfogande och inte heller på något annat sätt kan skaffa sig disponibla medel. Om disponibla medel kan närmare föreskrivas genom förordning av arbetsministeriet. Avsikten är att en förvarstagen person får en brukspenning som är lika stor som den som betalas till anhållna rannsakningsfångar. Om en rannsakningsfånge inte har några medel alls till sitt förfogande, kan till honom eller henne betalas 10,00 mk per dag på anstalten i brukspenning (Justitieministeriets föreskrift: Työ- ja käyttörahojen määräytyminen, maksaminen ja merkitseminen 01/1999). Eftersom alla som uppfyller förutsättningarna för erhållande av stöd såväl enligt grundlagen som lagen om utkomststöd har rätt till utkomststöd, föreslås att utkomststödsfrågorna gällande förvarstagna utlänningar skall skötas vid den förläggning i anslutning till vilken förvarsenheten har inrättats. Beträffande frågor gällande utkomststödet och ändringssökande tillämpas

vad som i integrationslagen jämte i den ingående laghänvisningar föreskrivs om utkomststöd för personer som omfattas av mottagandet av asylsökande, stöd och sökande av ändring. Att skötseln av utkomststödsärenden anvisas förläggningen i stället för kommunen beror på att personalen vid förläggningarna är vana att sköta arbetsuppgifter som hänför sig till sådana utlänningar som i detta hänseende kan jämföras med förvarstagna utlänningar. Avsikten är att utkomststödsärenden behandlas av personer som är anställda i tjänsteförhållande hos antingen kommunen eller staten.

Social- och hälsovårdstjänster

Enligt 19 § 3 mom. grundlagen skall det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna skall också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

De allmänna bestämmelserna om tillgången på social- och hälsovårdstjänster ingår i fråga om socialvårdstjänster i socialvårdslagen (710/1982) och i fråga om hälsovårdstjänster i folkhälsolagen (66/1972) och lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989). Rätten till social- och hälsovårdstjänster för utlänningar som tagits i förvar bestäms enligt den gällande lagstiftningen.

Vid de flesta förläggningar för asylsökande finns sjukskötare eller hälsovårdare, vid vissa även sjukskötare som specialiserat sig på mentalvård. Likaså finns det en läkare som har mottagning på vissa tider, vilket innebär att förvarsenheten torde kunna få hjälp av förläggningen i dylika frågor. Tjänsterna kan också anskaffas av hälsovårdscentraler eller privata serviceproducenter.

Oundgänglig och tillräcklig vård och undersökning skall vid behov kunna anskaffas av serviceproducenter utanför förvarsenheten. Då vård och undersökning

ordnas utifrån, är situationen också förknippad med frågor gällande övervakningen. Det föreslås att polisen ges i uppgift att sköta övervakningen. Polisen har de bästa förutsättningarna att bedöma hurudan övervakning som behövs i varje enskilt fall. Personalen vid förvarsenheten skall dock svara för övervakningen fram till det att polisen med hänsyn till de rådande förhållandena kan ta sig an övervakningen.

Stödjande av funktionsförmågan

Med stödjande av funktionsförmågan avses i första hand en systematisk dagsrytm. De förvarstagna utlännarna kommer sannolikt från många olika länder och till största delen från länder utanför Europa, varför möjlighet att följa med informationsmedierna och att anlita bibliotekstjänster skall ordnas på så många språk som möjligt. Ordnandet av dagliga aktiviteter och sysselsättning skall också inbegripa motionsredskap och annan rimlig hobbyutrustning.

Enligt propositionen kan utomstående personer och sammanslutningar ges tillstånd att tillhandahålla rekreations- och studieverksamhet vid förvarsenheten. I praktiken innebär detta att förvarsenheten tillhandahåller lämpliga lokaliteter för gruppverksamhet och även i övrigt förhåller sig positiv till sådan saklig verksamhet som tillhandahålls av organisationer. Förvarstagna personer skall ges möjlighet att vara ute minst en timme om dagen.

Vid förvarsenheten skall också finnas ett rum för stillhet som även lämpar sig för religionsutövning.

Registrering av samt rätt att få uppgifter, utlämnande av uppgifter och tystnadsplikt i fråga om förvarstagna utlännarna

I frågor som gäller registrering av förvarstagna utlännarna samt

1....1..5.

registerföraren, ansvaret för uppgifterna i registret, utplåning av uppgifter och varaktig lagring av uppgifter tillämpas vad som i integrationslagen föreskrivs om registrering av asylsökande. Avsikten är att uppgifterna samlas in och registreras i förläggningens invånarregister. I fråga om förvarstagna utlännarna skall i registret införas identifikationsuppgifter, det klientnummer som den registeransvarige och utlänningsverket gett, uppgifter om födelseort och medborgarskap och därtill sådana uppgifter gällande behandlingen av ärenden som hänför sig till förvarsbeslutet eller beslutet om avlägsnande ur landet som är nödvändiga med tanke på ordnandet av förvar. Integrationslagen skall även tillämpas i fråga om sekretessbelagda uppgifter samt utlämnande och lagring av uppgifter. Orsaken till att en utlännning tas i förvar är ofta den att hans eller hennes identitet inte har kunnat klarläggas och därför är det möjligt att de uppgifter som han eller hon själv lämnat för registrering är felaktiga. Uppgifterna i registret skall korrigeras genast när de riktiga uppgifterna finns att tillgå.

Förvarsenhetens personal samt de anställdas uppgifter, befogenheter och utbildning

Vid förvarsenheten, som omfattar ca 30 platser för kontinuerlig inkvartering, behövs ca 27-30 anställda. Förvarsenhetens dagordning och arbetstider skall ordnas så, att enheten kan ta emot förvarstagna personer dygnet runt.

Personalen skall omfatta åtminstone föreståndaren för förvarsenheten, personal i styrings- och övervakningsuppgifter, kontorspersonal, en städare samt eventuellt en kock. Eftersom behandlingen av förvarstagna personer och förvar av dessa vid förvarsenheten kan anses omfatta betydande offentlig maktutövning skall åtminstone föreståndaren och de personer som är anställda i styrings- och övervakningsuppgifter vara anställda i tjänsteförhållande.

Avsikten är att förvarsenheten inte skall ha någon egen övervakningspersonal. Enhetens personal är underställd en enhetlig ledning och styrning. Varje anställd är skyldig att ge akt på att personer hindras att avlägsna sig från enheten, fastän endast personer i tjänsteförhållande får använda maktmedel för att hindra avlägsnandet. Det föreslås att personalens behörighet begränsas endast till förvarsenheten, vilket också inbegriper de förvarstagna utomhusområde.

Vid valet av personal skall särskild uppmärksamhet ägnas de sociala färdigheterna samt yrkesskicklighet och språkkunskaper. Genom att anställa invandrare säkerställer man även att kunskaper i andra än europeiska språk är företrädda inom personalen samt att personalen har en tillräcklig kännedom om olika kulturer.

Personalen vid den förvarsenhet som inrättas behöver specialutbildning. Utbildningen skall omfatta bl.a.

- 1) frågor med anknytning till behandlingen av och säkerheten i fråga om förvarstagna personer,
- 2) kunskaper om den finländska utlänningspolitiken, förvaltningen och lagstiftningen,
- 3) flyktningjuridik och internationella människorättskonventioner,
- 4) regelverket gällande EU:s utrikesförvaltning,
- 5) kommunikationsfärdigheter och sociala färdigheter,
- 6) kulturmöten,
- 7) behandling av specialgrupper (bl.a. minderåriga samt offer för tortyr och annat våld)
- 8) innehållet av den föreslagna lagstiftningen.

Avsikten är att utbildningen av personalen ankommer på arbetsministeriet och inrikesministeriet samt fängvårdsanstalten enligt vad som särskilt avtalas om detta.

Ändringssökande

I lagförslaget om behandling av förvarstagna

1....1..5.

utlänningar föreslås att ändring i förvaltningsmyndighetsbeslut söks hos tingsrätten. Detta avviker från bestämmelsen i 98 § grundlagen enligt vilken allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om behandlingen av besvär som gäller förvaltningsmyndighetsbeslut är högsta förvaltningsdomstolen och de regionala förvaltningsdomstolarna. Det föreslås att sökandet av ändring skall ske hos tingsrätten eftersom tingsrätterna redan med stöd av utlänningslagen har hand om bedömningen av förvarsärenden. Dessutom är nätverket av tingsrätter tätt och ett sammanträde kan hållas även på annan tid och plats än vad som bestäms om allmän underrätts sammanträde. Sådana förbud och begränsningar som enligt den föreslagna lagen kan åläggas den förvarstagna inverkar direkt på dennes liv. Därför skall också besvär gällande dem behandlas så snabbt som möjligt. Den förvarstagna personen har rätt att närvara vid behandlingen av ärendet. Detta är lättare att ordna vid tingsrätternas sammanträden.

I utlänningslagen saknas tillräckliga bestämmelser om vilka förfarandebestämmelser som iakttas i tingsrätten vid behandling av ett ärende som gäller förvarstagnande. Särskilda förfarandebestämmelser är av nöden eftersom inga allmänna bestämmelser om dessa ärenden som anhängiggörs i tingsrätten heller har utfärdats. I den nya paragrafen bestäms att den myndighet som fattat beslut i ärendet skall vara närvarande vid behandling av ärendet i tingsrätten. Tingsrätten skall föreläggas en utredning om förutsättningarna för förvarstagnandet och den exceptionella placeringen. Också den förvarstagna utlänningsutlänningen skall höras personligen. Behandlingen av ärendet kan uppskjutas endast av särskilda orsaker.

I propositionen föreslås att tingsrätten alltid med två veckors mellanrum skall behandla beslut inte bara om själva förvarstagnandet utan också om exceptionell placering i polisens häkteslokaler. I paragrafen görs också en ändring av teknisk natur på så sätt, att termen underrätt ersätts med termen tingsrätt.

6. Propositionens verkningar

6.1. Ekonomiska verkningar

Förvarslokaler

Kostnaderna för förvarstagandet har kalkylerats så att vid enheten finns i genomsnitt 30 förvarstagna personer. I fråga om de arrangemang som hänför sig till förvarsenhetens lokaler skall man dock utgå från att vid enheten skall vid behov kunna inkvarteras 50 förvarstagna personer.

Vid en förvarslokal med 30 platser behövs ca 28 tjänster eller anställningsförhållanden för att man skall kunna ordna övervakning dygnet runt. Löneutgifterna för personalen beräknas uppgå till ca 5 700 000 mk om året. Utrymmesbehovet beräknas vara minst 1 000 m². I detta skede då utredandet av tillgången på lokaler ännu är under arbete, är det omöjligt att göra en noggrann uppskattning av fastighetsutgifterna. Hyrorna och fastighetsutgifterna för lokaliteter på 1 000 m² torde vara ca 550 000-700 000 mk om året. Det bör dock betonas att utgifterna för lokaliteterna också kan bli avsevärt större.

Utgifterna för trygghet av förvarstagna utlänningars utkomst och omsorg är inte i sig nya. Hittills har kostnaderna burits av den inrättning som ordnat förvaret av de förvarstagna utlänningarna. Om i genomsnitt 30 personer hålls i förvar beräknas utgifterna för utkomst och omsorg samt hälso- och sjukvård uppgå till ca 1 100 000 mk om året.

Förvar av i genomsnitt 30 förvarstagna utlänningar föranleder kostnader om ca 7,5 milj. mk om året. Beloppet täcker också utgifterna för oundgänglig utkomst för och omsorg om samt utgifterna för hälso- och sjukvård i fråga om de förvarstagna utlänningarna.

Inrättandet av en förvarslokal, ändringsarbeten i lokaliteterna (alarmsystem, pansarglas) och anskaffningen av anordningar och utrustning föranleder också

utgifter. Det är inte möjligt att i detta skede uppskatta utgifterna. Dessa utreds närmare inom ramen för ett projekt som startats av arbetsministeriet och som har i uppgift att planera det praktiska genomförandet av och verksamheten vid förvarsenheten. Målet är att finna en för ändamålet lämplig gammal lokal (t.ex. en utrymd anläggning), som med skäligena kostnader kan byggas om till en förvarsenhet.

Enligt kapitel 25.50 i budgetpropositionen för 2001 är fängsvårdsväsendets omkostnader per fånge år 2001 inklusive hyresutgifterna för fastigheterna 281 000 mk. I överensstämmelse med detta är utgifterna för 30 fångar ca 8,4 milj. mk om året.

Transportkostnader för förvarstagna utlänningar

Avsikten är att när den förslagna lagen träder i kraft skall åtminstone till en början inrättas en förvarsenhet. Det föreslås att ansvaret för transport av de förvarstagna utlänningarna till förvarsenheten ankommer på polisen. Likaså skall polisen svara för transporter av utlänningarna till tingsrätten samt för andra nödvändiga transporter utanför förvarsenheten. För närvarande sköts transporter av personer som hålls i förvar i polisens häkteslokaler till tingsrätten av polisen och transporter av personer som hålls i fängelser av fängelsemyndigheterna.

I sin helhet kommer transportkostnaderna att öka på grund av transport av utlänningar från olika delar av landet till Helsingforsregionen, där förvarsenheten skall inrättas. Likaså kan utvidgandet av rätten att söka ändring i viss mån öka transportkostnaderna, fastän man i fråga om detta kan konstatera att tingsrätten också kan hålla sammanträden i förvarsenheten när den behandlar ärenden i vilka söks ändring med stöd av den förslagna lagen. Antalet förvarstagna personer är relativt litet, varför antalet ansökningar om ändring också torde vara litet.

Eftersom alla transporter enligt denna proposition skall skötas av polisen, övergår

de kostnader som för närvarande åsamkas fängelsemyndigheterna till kostnader för polisen. Likaså ökas polisens kostnader av transporterna av samtliga förvarstagna runt om i landet till en och samma förvarsenhet. Den största delen av förvarstagnandena sker dock i Helsingforsregionen.

På basis av de uppgifter man förfogar över i dag har polisen uppskattat att kostnadsverkningarna på grund av transporterna, övervakningen och det ökade antalet rättegångar för polisförvaltningen motsvarar flera hundra tusentals mark om året.

Enligt uppskattning föranleder utbildningen av personalen kostnader om ca 30 000 mk.

6.2. Verkningsfrågor om organisation och personal

Inrättandet och driften av en förvarsenhet medför inte i sig några betydande organisatoriska verkningar. Det föreslås att de administrativa uppgifter som hänförs till inrättandet sköts av arbetsministeriet och TE-centralerna. Förvarsenheten beräknas sysselsätta 28 personer. Enligt planerna skall förvarsenheten drivas av kommunen och sålunda hänförs verkningarna i fråga om personalen inte till staten.

Eftersom avsikten är att en förvarsenhet skall svara för förvar av samtliga utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen, kommer vidtagandet av rättsskyddsmedel i praktiken att koncentreras till en tingsrätt. Lagförslaget innebär också att rätten för utlänningar att söka ändring utvidgas till beslut som tidigare inte har kunnat överklagas. Därför torde verkställandet av lagförslaget föranleda att ytterligare en tingsdomare anställs vid nämnda tingsrätt.

6.3. Miljökonsekvenser

Avsikten är att förvarsenheten inrättas i en fastighet som friställts från annan verksamhet, varvid inrättandet och driften inte torde medföra några miljökonsekvenser.

7. Beredningen av propositionen

7.1. Beredningsskeden

Inrättandet av en separat förvarsenhet har beretts i en arbetsgrupp som inrikesministeriet tillsatt den 11 november 1999 för att utreda möjligheterna att inrätta en förvarsenhet för utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen. Förutom inrikesministeriet har justitieministeriet och arbetsministeriet varit företrädare i arbetsgruppen. Arbetsgruppens promemoria blev färdig den 31 december 2000.

Denna proposition baserar sig på arbetsgruppens promemoria. Utlåtandena om propositionen gällde främst förbättringar av tillgodoseendet av rättsskyddet för personer som tagits i förvar och preciseringar av lagutkastet. Dessa anmärkningar om rättsskyddet och preciseringar till lagtexten har beaktats i samband med utformningen av propositionen. Det förslag om ändring av utlänningslagen som ingår i denna regeringsproposition har också beretts av nämnda arbetsgrupp.

Vid beredningen av propositionen har fängelsestraffkommitténs förslag till en totalrevision av verkställandet av fängelsestraff och av lagen om rannsakningsfängelse (kommittébetänkande 2001:6) beaktats. Propositionen står i linje med förslagen i det kommittébetänkande som avses ovan när det gäller motsvarande rättigheter och begränsning av rättigheter i fråga om rannsakningsfångar, dock med beaktande av att personer som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen inte är misstänkta för brott och därför är föremål för endast de begränsningar och förbud som är nödvändiga för att garantera ordning och säkerhet samt för att trygga prövningen av förutsättningarna för inresa. Däremot är propositionen inte förenlig med de nämnda förslagen när det gäller rättsskyddssystemet, eftersom systemet med rättsskydd i förslaget

till lag gällande rannsakningsfängelse verkställs såsom förvaltningsrättsligt ändringssökande och i detta förslag enom ändringssökande hos tingsrätten.

Propositionen har i olika skeden av beredningen behandlats av ministerarbetsgruppen för invandrarpolitik och etniska relationer samt i den arbetsgrupp som bistår ministerarbetsgruppen. I ministerarbetsgruppen medverkar arbetsminister, undervisningsminister, inrikesminister, justitieminister, utrikesminister, social- och hälsovårdsminister, försvarsminister, jord- och skogsbruksminister och miljöminister.

7.2. Utlåtanden

Utlåtanden om den av inrikesministeriet tillsatta arbetsgruppens promemoria har inbegärts av följande instanser: republikens presidents kansli, statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, undervisningsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet, miljöministeriet, inrikesministeriets polisavdelning, inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning, utlänningsverket, tullstyrelsen, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmans kansli, utlänningsombudsmannen, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen, riksåklagarämbetet, Finlands Juristförbund, Finlands Advokatförbund, Institutet för mänskliga rättigheter, Förbundet för mänskliga rättigheter, Flyktingrådgivningen och Finlands Röda Kors.

I de olika skedena av beredningen av lagen har dessutom skriftliga utlåtanden inhämtats av sakkunniga vid justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och utrikesministeriet.

8. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

1....1..5.

Inrikesministeriet håller på att bereda en regeringsproposition med förslag till lag gällande behandlingen av anhållna och gripna personer. Om regeringen avlåter nämnda proposition till riksdagen och lagförslaget godkänns, skall lagen tillämpas i fråga om behandlingen av anhållna och gripna personer (personer som berövats sin frihet) som hålls i polisens förvar.

Därför skall hänvisningen "vad som särskilt bestäms om behandlingen av rannsakningsfångar" i 9 § 3 mom. 2 mening i det första lagförslaget och i 47 § 4 mom. i det andra lagförslaget då ändras till en hänvisning till lagen om behandling av anhållna och gripna personer.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om behandling av förvarstagna utlänningar och förvarsenheter

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Enligt paragrafen skall den föreslagna lagen tillämpas på de utlänningar som med stöd av 46 § utlänningslagen tagits i förvar och som förvaras i förvarsenheter som enligt denna lag inrättas och upprätthålls särskilt för detta syfte. Enligt 47 § 2 mom. utlänningslagen skall en utlänning som har tagits i förvar så fort som möjligt sändas till en plats som har reserverats särskilt för ändamålet. Hittills har ingen sådan särskild plats funnits, och förvarstagna utlänningar har således sänts till polisens häkteslokaler eller till straffanstalter.

Om en förvarstagen utlänning också efter den föreslagna lagens ikraftträdande av särskild orsak förvaras i polisens häkteslokaler, skall på honom eller henne med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 47 § 2 mom. utlänningslagen tillämpas vad som särskilt bestäms om behandlingen av rannsakningsfångar.

Enligt 45 § 1 mom. utlänningslagen får en utlänning om det särskilt behövs för att undersöka om en utlännings inresa kan tillåtas eller inte, om beslut har fattats om att utlänningen skall avvisas eller utvisas eller om ett sådant beslut bereds, åläggas att med bestämda mellanrum anmäla sig hos polisen tills det har klarlagts om inresan kan tillåtas eller tills han har avvisats eller utvisats eller saken annars har avgjorts. I lagens 46 § bestäms att en utlänning under förhållanden som avses i 45 § 1 mom. kan tas i förvar om det med hänsyn till utlänningsens personliga

och andra förhållanden finns motiverad orsak att anta att han håller sig undan eller begår brott i Finland, eller om hans identitet inte har kunnat klarläggas.

I lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande bestäms bland annat om mottagande av asylsökande. Mottagandet ordnas i förläggningar. Förvarsenheterna inrättas i samband med förläggningarna för asylsökande. På åtgärder och tjänster i förvarsenheterna tillämpas i tillämpliga delar bestämmelserna i integrationslagen. I förvarsenheterna utnyttjas förläggningens personalresurser samt personalens expertis och erfarenhet.

25 § lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande gäller endast ordnandet av förvar av asylsökande i förläggningen. Regeringen har till riksdagen avlåtit en proposition med förslag till ändring av lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (RP 25/2001 rd). Enligt propositionen skall allt förvar av utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen ordnas i förläggningar som upprätthålls av staten eller kommunen.

2 §. Förvarsenhet. Förvarsenheterna kan inrättas i anknytning till antingen en statlig eller kommunal förläggning. TE-centralen ingår ett avtal med kommunen om inrättande och upprätthållande av en förvarsenhet. Enligt förslaget kan avtalet endast göras med en kommun som förbinder sig att upprätthålla förvarsenheten som en del av sin egen verksamhet. Förvarsenhetens verksamhet kan inte ordnas som köpt tjänst. Enligt 124 § grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ges endast myndigheter.

Enligt riksdagens grundlagsutskotts utlåtande (GrUU 20/1998 - RP 66/1998 rd) kan förvar

av asylsökande endast ske på en förläggning vars huvudman är en offentlig sammanslutning.

Utskottet anser att avsikten att ordna förvaret vid förläggningen i stället för antingen i ett fängelse eller i polisens häkteslokaler såsom för närvarande i och för sig är godtagbar. Att förvaret ordnas på förläggningen kan i praktiken förbättra asylsökandens ställning genom att öka hans möjligheter att till exempel få olika utbildningstjänster.

Enligt paragrafens 2 mom. skall förvarsenheten omfatta den lokal som reserverats för förvarstagna utlänningar, personalens lokaler, andra lokaler som behövs för ordnande av verksamheten och det utomhusområde som reserverats för motion för förvarstagna utlänningar.

Förvarsenheten skall erbjuda ändamålsenliga lokaler för inkvartering av personer av olika kön. Familjemedlemmar skall kunna inkvarteras tillsammans i en lokal som är avsedd enbart för dem. Också i övrigt skall människornas säkerhet och tillräckligt skydd för privatlivet tas i beaktande. I förvarsenheten skall finnas tillräckliga lokaler för personalen, inklusive lokaler för förhör eller samtal med tillståndsmyndigheterna i frågor som gäller utlänningsärenden. I förvarsenheten skall också finnas lokaler för separat förvar av en förvarstagen utlänning.

3 §. Utveckling, styrning och övervakning. I paragrafens 1 mom. bestäms om arbetsministeriets uppgifter. På motsvarande sätt som vad som bestäms i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande skall ministeriet ansvara för den allmänna utvecklingen, planeringen, styrningen och uppföljningen av verksamheten. Det är fråga om att utveckla och bevara expertisen och på allmän nivå utveckla förvarsförhållandena. Uppgifterna hänför sig särskilt till utveckling av de funktioner som avses i lagförslagets 3 kap. Ministeriet skall inte ha befogenheter när det gäller behandlingen av en enskild utlänning som tagits i förvar.

Regionalförvaltningen inom arbetsministeriets förvaltningsområde ordnas

i TE-centralerna. Enligt förordningen om arbetskrafts- och näringscentraler (93/1997) ombesörjer centralens arbetskraftsavdelning invandrades anpassning till samhället och mottagningen av asylsökande. När det gäller mottagningen av asylsökande svarar centralerna på sitt område närmast för den administrativa och ekonomiska styrningen. Som avtalspart skulle TE-centralen och dess arbetskraftsavdelning närmast i egenskap av uppdragsgivare vara berättigad att styra och övervaka förvarsenhetens verksamhet. Centralen skall se till att de medel som behövs för finansiering av verksamheten tilldelas enheten och att statens ersättningar betalas till kommunen.

Samarbetet mellan förvaltningsområdena och organisationerna skall behandlas i den delegation för mottagande av asylsökande som avses i 20 § lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande. Frågor som skall behandlas är t.ex. frågor i anslutning till stödandet av utlänningarnas livskompetens, studier och inkvarteringsförhållanden, information och social- och hälsovårdstjänster. Delegationen skall inte ha befogenheter i beslut som gäller behandlingen av en enskild utlänning.

Eftersom polisen är en central instans när det gäller förvarstagnade av utlänningar, skall också en representant för polisen vara närvarande när frågor som gäller behandlingen av förvarstagna utlänningar behandlas i delegationen.

2 kap. **Behandling av förvarstagna utlänningar**

4 §. Behandling. Förvarstagna utlänningar skall behandlas rättvist. I rättvis behandling ingår att förvarstagna utlänningar inte utan motiverad orsak får försättas i en olivärdig ställning sinsemellan. Respekt för människovärdet innebär att utlänningarnas rättigheter inte begränsas mer än vad den föreslagna lagen och annan lagstiftning tillåter. Begränsning av rättigheterna förutsätter alltid individuell prövning när det gäller förhållandet mellan rätten i fråga och

de intressen som skyddas. Detta innebär att begränsningarna och de åtgärder som vidtas för verkställandet av begränsningarna skall ställas i proportion till den verkliga faran och den beskyddades intressen. Begränsningarna får inte vara hårdare eller långvarigare än vad den beskyddades intresse nödvändigt kräver. Utredandet av förutsättningarna för inresa till landet kan förutsätta att rätten till kontakter begränsas på så sätt som föreslås nedan i detta lagförslag. Ett säkert förvar hänför sig till kvarhållande av utlänningen i förvarsenheten.

Säkerheten och ordningen i förvarsenheten skall i första hand ombesörjas med hjälp av yrkeskunnig personal. Också när det gäller lokaler och inkvartering skall man beakta de funktionella behoven och säkerhetsbehoven hos både de förvarstagna utlänningarna och personalen. Man får dock inte genom lokalarrangemang i onödan begränsa utlänningarnas fria rörlighet i förvarsenheten. I förvarsenhetens praxis skall pluralismen i religioner, livsåskådningar och kulturer beaktas.

5 §. *Information om rättigheter och skyldigheter.* Informationen skall bland annat gälla den dagliga verksamheten i förvarsenheten, ordningsreglerna, användningen av lokalerna, ordnandet av sjukvård och utkomst samt tillgången till rättshjälp och tolk- och översättarhjälp. Informationen skall innehålla motiverade uppgifter om vilket slags kontakter som kan begränsas och varför begränsningar kan uppställas. I informationen vid ankomsten skall också nämnas eventuella kontroller och grunderna för dem.

I förvarsenheten skall kontaktinformation till sådana myndigheter och organisationer som kan ge utlänningen ytterligare uppgifter för behandlingen av hans eller hennes ärende ligga framme.

Även om informationen inte kan översättas till alla nödvändiga språk, är det nödvändigt att utlänningen får information på ett språk som han eller hon förstår.

6 §. *Rätt till kontakter.* En förvarstagen utlänning skall ha obegränsad rätt att hålla kontakt till de instanser som avses i 1 mom.

Med kontakter avses brevväxling, besök och samtal, privat och per telefon.

Med mottagare i Finland avses den person som den förvarstagna utlänningen har känt före inträdet i landet och som i denna egenskap uppger sig vara mottagare. Mottagare kan också vara en person som har förbundit sig att ansvara för utlänningens vistelse i Finland och för de kostnader som föranleds av hemresan. Med nära anhörig avses make, barn, föräldrar och syskon. Med annan närstående person avses make eller annan person med vilken utlänningen stadigvarande har bott före förvarstagandet. För att utredandet av förutsättningarna för inresa till landet skall tryggas skall kretsen av övriga närstående person med obegränsad besöksrätt vara förhållandevis liten.

Utlänningars rätt att hålla kontakt med den diplomatiska eller konsulära beskickningen för sitt hemland överensstämmer med artikel 36 i Wienkonventionen om konsulära förbindelser (FördrS 50/1980). Kontakterna beror på utlänningens egen vilja. Därför skall kontaktinformation till andra länders konsulat ligga framme i förvarsenheten.

Anmälan till ett annat lands konsulat om förvarstagande av en utlänning görs av den myndighet som fattat beslutet om förvarstagande, dvs. polisen. Det bör konstateras att enligt de bilaterala konsularöverenskommelserna med Polen (FördrS 46/1972), Rumänien (FördrS 19/1973), Ryssland (FördrS 33/1966) och Ungern (FördrS 41/1972) skall anmälan alltid göras även om den frihetsberövade utlänningen motsätter sig detta. Bilaterala överenskommelser gäller endast konsulärt skydd och om det inte är fråga om behov av konsulärt skydd är det inte nödvändigt att en mer omfattande anmälningsskyldighet än den som tillämpas i fråga om bilaterala överenskommelser iakttas. I samband med en begäran om asyl får en anmälan till den konsulära beskickningen inte göras.

Advokater är i sin egenskap av medlemmar av advokatförbundet och allmänna rättsbiträden i sin egenskap av tjänstemän under sådan offentlig övervakning att de inte kan antas avsiktligt försvåra de intressen som

har samband med utredningen i fråga om förvaret. Samma antagande gäller också allmännyttiga föreningar som ger rättslig hjälp och rådgivning. Med allmännyttig förening avses i paragrafen bland annat Flyktingrådgivningen (Pakolaisneuvonta ry), som ger asylsökande, flyktingar och andra utlänningar rättslig hjälp och rådgivning. Paragrafens tillämpningsområde skall dock inte begränsas endast till flyktingrådgivning, utan utlänningar som tagits i förvar skall fritt få hålla kontakt till andra registrerade föreningar som enligt sina stadgar ger rättslig hjälp och rådgivning i frågor som gäller utlänningars inresa till landet och asylsökande.

Med den myndighet som övervakar förvarsenhetens verksamhet avses till exempel riksdagens justitieombudsman till vars uppgifter det hör att övervaka lagenligheten i myndigheters och tjänstemäns verksamhet och att vid utövningen av sitt ämbete övervaka att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Den rätt till kontakter som avses i denna paragraf skall inte kunna begränsas med stöd av bestämmelserna i 4 kap. Det föreslås i 2 mom. av skäl som har samband med säkerheten och utredningen att man som villkor för att personer som besöker förvarsenheten i egenskap av privatperson skall få inträde får uppställa att de skall genomgå säkerhetskontroll. I praktiken innebär detta att förutsättningen för att mottagaren i Finland, nära anhöriga och andra närstående personer skall få inträde i förvarsenheten är att de genomgår säkerhetskontroll, om det finns orsak att misstänka att de medför förbjudna föremål eller ämnen till utlänningen eller till förvarsenheten.

7 §. Besök och användning av telefon. Förvarstagna utlänningar skall också ha rätt att ta emot besökare och genom besökare eller med hjälp av dem vara i kontakt med utomstående personer eller instanser. För trygghet av lugnet och dagsrytmen i förvarsenheten kan besöken förläggas till vissa tider på dygnet. Besök kan tillåtas

också under andra tider på dygnet om det inte medför väsentlig olägenhet. Olägenheten skall bedömas i förhållande till vilka möjligheter besökaren har att ordna besöket så att han eller hon kan förlägga sitt besök till de tider som fastställs i ordningsreglerna.

Bestämmelser om begränsningar gällande besök ingår i 4 kap.

Utlänningar skall ha rätt att använda telefon som ordnas av förvarsenheten. I ordningsreglerna kan fastställas en tid då telefonen står till utlänningarnas förfogande. Om användning av telefon till exempel nattetid inte stör förvarsenhetens verksamhet skall användning av telefon också nattetid vara möjlig. Å andra sidan kan användning av telefon nattetid störa de övriga inneboendes nattro. Också uppbärande av telefonavgift kan vara svårt på grund av personalbemanningen nattetid.

För användning av telefon får uppbäras en avgift som motsvarar högst de föranledda kostnaderna. Utlänningarna skall också avgiftsfritt per telefon kunna kontakta sitt rättsbiträde eller sin advokat eller den diplomatiska eller konsulära beskickningen för sitt hemland samt andra instanser som avses i 6 §. Med undantag av kontakter som gäller rättshjälp och bevakning av de mänskliga rättigheterna avses med avgiftsfri kontakt närmast ett samtal där den förvarstagna utlänningen meddelar någon sin situation och sin kontaktinformation.

8 §. Separat förvar. Förvarstagna utlänningar skall kunna inkvarteras och vistas i förvarsenheten så, att de inte behöver frukta för sin säkerhet eller sitt liv. Samtidigt skall man undvika att flytta också utlänningar som äventyrar säkerheten till polisens häkteslokaler. Därför skall i paragrafen ingå en bestämmelse om att en förvarstagen utlänning kan förvaras separat i förvarsenheten av säkerhetsskäl. Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt kan en förvarstagen utlänning hållas i separat förvar om han eller hon utgör en fara för sitt eget eller andras liv eller hälsa eller utgör en allvarlig fara för förvarslokalens säkerhet och ordning. Att försätta sitt eget liv eller sin egen hälsa i fara förknippas med

självd destruktivt beteende. Att utgöra en fara för andras liv eller hälsa kan bero på våldsamhet eller till och med vårdslöst beteende i samband med en smittsam sjukdom. En smittsam sjukdom är i sig ingen orsak till separat förvar. En orsak kan dock vara att en person som lider av en smittsam sjukdom avsiktligt eller av vårdslöshet äventyrar andras liv eller hälsa.

Paragrafens 1 mom. 2 punkt är problematisk så till vida att en "oskyldig" part isoleras för att skyddas mot en allvarlig fara som omedelbart hotar hans eller hennes liv, hälsa eller säkerhet. Lagrummet skall tillämpas endast i svåra specialfall. Med beaktande av att det i förvarsenheten kan finnas personer som till exempel på grund av sin etniska bakgrund eller tidigare erfarenheter inte kan bo tillsammans är det dock skäl att förbereda sig på separat förvar även av den oskyldiga parten. Detta kan vara av nöden framför allt då de som skall beskyddas består av endast en eller några personer.

Direktören för förvarsenheten skall överväga behovet av separat förvar enligt 1 mom. 1 och 2 punkten tillräckligt ofta, dock minst var tredje dag (2 mom.). Om orsakerna till och om förlängandet av det separata förvaret skall göras en skriftlig rapport.

Separat förvar enligt 1 mom. 1 och 2 punkten innebär inte i sig begränsningar i besöken eller kontakterna utanför förvarsenheten. Om begränsning av dessa rättigheter bestäms också i detta fall på grunder som fastställs i 4 kap. Inte heller i övrigt får de förvarstagna utlänningarnas rättigheter begränsas mer än vad som är nödvändigt för det separata förvaret.

Enligt 1 mom. 3 punkten kan en utlänning förvaras separat från andra utlänningar som placerats i förvarsenheten, om en begränsning av de inbördes kontakterna mellan de förvarstagna utlänningarna är nödvändig för tryggnad av utredandet av förutsättningarna för inresa i landet eller identiteten. Separat förvar av en utlänning skall vara en åtgärd som tillgrips i undantagsfall av skäl som har samband med utredningen och endast i de fall då begränsning av utlänningens kontakter i

förvarsenheten genom avslag av besök av utomstående personer och användning av telefon inte är en tillräcklig lösning.

Bemyndigandet i den föreslagna 8 § 1 mom. 3 punkten kan användas när det är fråga om arrangerad illegal inresa för flera personer. I detta fall kan utlänningens möjlighet att rådgöra med den som ordnat eller assisterat vid den illegala inresan mitt under polisundersökningen väsentligen försvåra utredandet av förutsättningarna för inresa och identiteten. Avslag av en sådan möjlighet till överläggning kan också behövas om personen efter att olagligt ha vistats i Finland söker asyl först när den olagliga vistelsen i landet kommit till myndigheternas kännedom. Också en uppenbar avsikt att förstöra eller gömma ett pass kan vara ett vägande skäl för separat förvar.

Den polisman som fattat beslut om separat förvar skall förordna att det separata förvaret skall upphöra genast då förutsättningar för separat förvar inte föreligger.

Den som blir föremål för separat förvar skall på ett språk som personen förstår informeras om orsaken till isoleringen och varför det är nödvändigt med separat förvar.

9 §. *Förflyttning från förvarsenheten.* I paragrafen ingår bestämmelser om de situationer då en utlänning som redan placerats i förvarsenheten tillfälligt måste flyttas till polisens lokaler. Personer som är under 18 år får inte flyttas till polisens häkteslokaler.

Enligt paragrafens 1 mom. kan förvarsenhetens direktör be att en förvarstagen utlänning flyttas till polisens lokaler om den fara som avses i 8 § 1 mom. 1 eller 2 punkten inte kan avvärras genom separat förvar av personen i fråga.

Förvar i polishäktet skall dock vara exceptionellt. Grunderna för flyttningen skall bedömas objektivt med beaktande av alla synpunkter.

Flyttning till polisens lokaler skall vara möjlig också på de grunder som nämns i 8 § 1 mom. 2 punkten, dvs. den "oskyldiga" parten kunde isoleras för att skydda honom eller henne från en allvarlig fara som omedelbart hotar hans eller hennes liv, hälsa

eller säkerhet. Bestämmelsen skall tillämpas endast i svåra specialfall där säkerheten inte kan garanteras på annat sätt. Orsaken till flyttning till polisens häkteslokaler och de rättsliga följderna härav skall alltid förklaras för den som blir föremål för flyttningen på ett språk som personen i fråga förstår.

I praktiken kan det hända att man är tvungen att temporärt placera en utlänning i polisens lokaler före transporten till förvarsenheten, till exempel om han eller hon grips långt från den ort där förvarsenheten befinner sig eller om förvarsenheten är fullsatt.

10 §. Beslut om separat förvar och förflyttning från förvar. Enligt paragrafens 1 mom. skall direktören för förvarsenheten besluta om separat förvar av en utlänning i förvarsenheten i fall då det separata förvaret baserar sig på avvärjande av en allvarlig fara eller på upprätthållande av säkerheten och ordningen. För att inte endast förvarsenheten skall känna till det separata förvaret skall tingsrätten skriftligen informeras om det.

Direktören för förvarsenheten skall göra en anmälan till tingsrätten på det sätt som bestäms i 48 § 4 mom. utlänningslagen om anmälan om förvar. Också den tingsrätt som anmälan görs till bestäms enligt samma lagrum.

Enligt utlänningslagen skall den polisman som beslutat om förvarstagande utan dröjsmål och senast dagen efter förvarstagandet anmäla beslutet till underrätten på den ort där förvaret sker, eller i brådskande fall till någon annan underrätt enligt vad justitieministeriet bestämmer närmare. Anmälan får även göras per telefon. En telefonanmälan skall utan dröjsmål bekräftas skriftligen. Vid beräkningen av de tidsfrister som fastställts tillämpas inte 5 § lagen om beräkning av laga tid (150/30). I praktiken innebär detta att anmälan skall göras senast följande dag, oberoende av om följande dag är en helgdag, självständighetsdagen, första maj, jul- eller nyårsafton eller helgfri lördag.

Enligt paragrafens 2 mom. skall beslutet om separat förvar av skäl som har samband med utredningen samt om flyttning av en förvarstagen utlänning från förvarsenheten

till polishäktet fattas av en polisman i polisbefälet. Också om detta beslut skall en anmälan göras till tingsrätten enligt vad som bestäms i 1 mom.

I tingsrätten tillämpas på behandlingen av ärenden som gäller såväl separat förvar som flyttning till polisens häkteslokaler vad som bestäms i utlänningslagen om behandling av ett ärende som gäller förvar och förlängning av förvar.

Samtal med läkare eller någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården skall vara obligatoriskt, om beslut om separat förvar eller flyttning till polishäktet fattas på grund av att den förvarstagna utlänningen är en fara för sitt liv eller för sin hälsa. Samtalet kan också föras per telefon. Det är ändamålsenligt att enligt behov inhämta motsvarande expertis också i de fall eller flyttningar där det enligt 4 mom. inte är obligatoriskt.

3 kap. **Ordning av utkomst och vård**

11 §. Inkvartering och vård. Förvarsenheten skall ordna inkvartering, mat, sängkläder, hygienprodukter och andra ämnen och nyttigheter som behövs i det dagliga boendet och livet. Förvarsenheten skall också ombesörja de boendes informationsbehov såsom television, tidningar och böcker.

Inkvarteringen skall i regel ordnas i rum för flera personer. Möjlighet till privat inkvartering skall också ges om det med tanke på lokalerna är möjligt. Behovet av åtskild vistelse kan föranledas av hälsoskäl, traumatiska erfarenheter eller rädsla och en känsla av otrygghet i den gemensamma inkvarteringen. Provianteringen skall garantera en hälsosam, mångsidig och tillräcklig kost. I kosten skall de förvarstagnas religiösa övertygelse och annan motiverad övertygelse beaktas.

Förvarsenheten skall ordna lokaler och redskap för vård och tvätt av kläder. Avsikten är att utlännarna tvättar sina egna kläder och i mån av möjlighet även sina sängkläder. En utlänning har naturligtvis

också rätt att lämna sin tvätt till en tvättinrättning på egen bekostnad. Till hygienprodukter hör de ämnen och redskap som behövs för upprätthållande av den privata hygien och rena bostadsutrymmen. Vården skall också inkludera nödvändiga sjukvårdstjänster. En utlänning skall ha möjlighet att träffa sjukvårdspersonal. En förvarstagen utlänning skall vid behov få läkarhjälp och sjukvård och den mediciner som läkaren ordinerar.

Till personalen på förläggningar för asylsökande hör i allmänhet en hälsovårdare eller sjukskötare vars mottagning vid behov också kan ordnas i förvarsenheten. Om anskaffningen av tjänster kan överenskommas också på annat sätt.

Skyddet för den personliga och sexuella integriteten för personer i en sårbar ställning, t.ex. minderåriga eller offer för tortyr, våldtäkt eller annat fysiskt eller sexuellt våld, skall speciellt ombesörjas i inkvarteringen och ordnandet av den övriga verksamheten. För dessa personer skall man försöka ordna möjlighet till privata samtal med en socialarbetare eller en annan för uppgiften utbildad person.

Inkvarteringen av familjer skall ordnas så att familjens integritet skyddas i tillräcklig grad.

En utlänning skall ha rätt och möjlighet att med egna medel köpa nyttigheter och förnödenheter som inte anses ingå i begreppet fullt uppehälle. Detta kan gälla t.ex. tidningar från deras hemland, musik, tobak och sötsaker. Köpmöjligheten kan ordnas antingen genom att man har en kantin eller kiosk eller genom att de förvarstagna utlänningarna under vissa tider kan beställa varorna utifrån.

12 §. *Brukspenning och utkomststöd.* Enligt paragrafens 1 mom. skall förvarstagna utlänningar ges brukspenning. Brukspenning skall ges endast till en person som annars inte alls skulle ha medel till sitt förfogande. Om givande av brukspenning skall närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av arbetsministeriet. Brukspenning skall i tillämpliga delar ges på samma grunder som i justitiedepartementets föreskrift "Työ- ja käyttörahojen määräytyminen, maksaminen

ja merkitsemisen" (01/1999) som innehåller bestämmelser om brukspenning för rannsakningsfångar. Enligt föreskriften kan åt en rannsakningsfånge som inte har några brukspengar till sitt förfogande på direktörens beslut betalas 10 mark per dag i anstalten i brukspenning. Om en rannsakningsfånge dock kan anvisas arbete eller annan möjlighet till förtjänst under rannsakningsfångenskapen betalas ingen brukspenning. Till skillnad från rannsakningsfångar torde man nästan aldrig kunna anvisa en förvarstagen utlänning arbete eller annan möjlighet till förtjänst under tiden av förvaret. Avsikten är att brukspennings belopp skall vara detsamma som beloppet av den brukspenning som betalas till rannsakningsfångar, dvs. 10 mk per dag.

Brukspenningen skall vara primär i förhållande till utkomststödet. Med beaktande av bestämmelserna i lagen om utkomststöd och grundlagen skall en förvarstagen utlänning dock ha rätt att också ansöka om utkomststöd. För att frågor som gäller en utlännings utkomststöd skall kunna skötas i förläggningen för asylsökande skall bestämmelser om detta ingå i paragrafens 2 mom. Utkomststöd för en utlänning skall beviljas av den förläggning för asylsökande till vilken förvarsenheten är knuten. Förläggningens socialarbetare är insatta i behandlingen av frågor som gäller utkomststöd för utlänningar. TE-centralen ersätter kommunen utgifterna för betalningen av utkomststöd och andra utgifter som föranletts av utkomst och vård av de förvarstagna i enlighet med det avtal som kommunen och TE-centralen ingått.

En utlänning kan vara i behov av ekonomiskt stöd till exempel när han eller hon med stöd av 19 § beviljas tillstånd att besöka en svårt sjuk släkting eller bevista en nära anhörigs begravning. Utkomststöd kan beviljas för resekostnader, nödvändig inkvartering, mat och andra nödvändiga behov. Utkomststöd beviljas inte för kostnader som föranleds av resor och vistelse utomlands.

I regel skall förvarstagna utlänningar inte ha behov av utkomststöd i pengar enligt lagen

om utkomststöd, eftersom fullt uppehälle ordnas för dem i förvarsenheten.

13 §. Vård och undersökning utanför förvarsenheten. Förvarstagna utläningar skall ha rätt till nödvändig vård och undersökning. Om ändamålsenlig vård eller undersökning inte kan ordnas i förvarsenheten, skall förvarsenheten se till att personen i fråga får vård och undersökning utanför enheten. I allmänhet skall förpassandet till vård och undersökning ske på läkarordination. I brådskande fall skall den förvarstagna utläningen förpassas till vård och undersökning även utan läkarordination.

Avsikten är att polisen ansvarar för övervakningen av förvarstagna utläningar utanför förvarsenheten. Om man är tvungen att snabbt skaffa utomstående vård eller undersökning kan det vara nödvändigt att förvarsenhetens personal ansvarar för övervakningen även utanför enheten tills polisen med beaktande av omständigheterna kan åta sig övervakningen.

14 §. Stödjande av funktionsförmågan. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur upprätthållandet av funktionsförmågan skall stödjas. Den genomsnittliga förvarstiden för utläningar är mycket kort. Därför kan det inte bli fråga om någon omfattande verksamhet. Den verksamhet som förvarsenheten skall ordna och erbjuda kan gälla matlagning, servering, rena och snygga lokaler, tvätt, underhåll av utomhusområdet. Studierna kan innehålla introduktion i hur det finländska samhället fungerar och möjligen grunderna i finska och inhämtande av viktiga samhällsliga kunskaper och färdigheter. På grund av den snabba omsättningen bland klienterna skall förvarsenhetens dagliga funktioner ordnas så att utläningarna har lätt att delta i dem genast vid ankomsten till förvarsenheten. Den arbets- och studieverksamhet som ordnas av den förläggning som förvarsenheten är knuten till skall i mån av möjlighet utnyttjas för upprätthållande av funktionsförmågan.

Eftersom de personer som hör till tillämpningsområdet för denna lag är utläningar måste man vid anskaffningen av

litteratur och tidningar beakta behoven hos människor som talar olika språk. Litteratur på de vanligaste språken och på de språk som talas av flyktingar i Finland torde kunna lånas på bibliotek. När det gäller ovanligare språk torde man bli tvungen att skaffa litteratur och tidningar på annat håll. Televisionen skall förses med flera kanaler så att program kan ses och höras på flera språk. Inte heller ordnandet av Internetförbindelser skall vara uteslutet även om man kan bli tvungen att begränsa användningen av förbindelserna.

Medborgarorganisationerna och deras representanter skall om det med tanke på förvarets mål är möjligt ges tillfälle att besöka förvarsenheten och ordna rekreations- och studieverksamhet. Verksamheten kan förutom gruppsammanskomster också inkludera samtal på tumanhand. Med sådana medborgarorganisationer avses till exempel Finlands Röda Kors, Pakolaisneuvonta ry, Finlands Flyktinghjälp r.f., Förbundet för mänskliga rättigheter r.f. och Marthaförbundet r.f.

Utläningarna skall få vistas ute minst en timme per dag. I praktiken skall möjligheten till vistelse utomhus vara längre om inte fullgörandet av förvarets syfte, ett säkert förvar och upprätthållandet av ordning och säkerhet nödvändigt kräver att vistelsen utomhus begränsas till en timme.

En plats för stillhet bör avdelas i förvarsenheten. Platsen skall planeras och inredas så, att den lämpar sig för sammankomster för olika trossamfund och religiösa riktningar samt för annan stillhet.

4 kap. **Begränsningar och kontroller**

15 §. Begränsning av besök. I paragrafen ingår bestämmelser om begränsning av besök. Ordning och säkerhet vid besök skall ombesörjas. En säkerhetsåtgärd enligt paragrafens 1 mom. är att besökarna lämnar sina ytterkläder och medförda föremål i förvar under besöket. Säkerhetsåtgärden skall vara frivillig för besökare, men vägran kan

leda till att besöket avslås.

Enligt paragrafens 2 mom. skall besöket kunna övervakas. Med övervakning avses här att besöket ordnas i en särskild lokal. En särskild lokal kan ordnas i ett tomt inkvarteringsrum eller mötesrum. Besökaren kan vistas endast i den lokal som anvisats honom eller henne och kan inte röra sig fritt i förvarshuset. Med särskilt övervakade förhållanden avses att en representant för personalen skall vara närvarande vid besöket. Också besök av en person som fungerar som rättsbiträde, som dock inte avses i 6 §, kan avslås om förutsättningarna i 1-3 mom. uppfylls. Avslag av besök av en person som fungerar som rättsbiträde torde dock sällan komma i fråga, eftersom personen i fråga kan antas bevisa sin identitet och även i övrigt bete sig sakligt och samtycka till en säkerhetskontroll som utförs på sakliga grunder.

Avslag av besök skall i första hand vara en åtgärd av engångsnatur. Besöksförbud på grund av äventyrande av säkerheten eller ordningen kan meddelas en person som medför eller försöker medföra förbjudna ämnen eller föremål till förvarshuset. När det gäller förbjudna föremål eller ämnen är det fråga om en person på vars person man vid en säkerhetskontroll har hittat eller som annars tillförlitligt har konstaterats medföra narkotika, andra rusmedel eller förbjudna föremål till förvarshuset.

Det kan också vara fråga om att den förvarstagna utlänningen inte vill träffa en viss besökare eller att man med fog kan bedöma att besökaren kontinuerligt allvarligt stör ordningen och säkerheten i förvarshuset. Det kan vara fråga om en besökare som vägrar lämna förvarshuset efter att besökstiden gått eller en person som avsevärt bryter mot förvarshusetens ordningsregler.

Enligt paragrafens 4 mom. skall besök också kunna avslås av skäl som har samband med utredningen. Med skäl som har samband med utredningen avses till exempel situationer där det finns motiverad orsak att anta att den förvarstagna utlänningen försöker försvåra klagörandet av sin verkliga identitet till

exempel genom att tillsammans med andra personer som eventuellt hörs i ärendet komma överens om utlåtanden eller genom att skaffa sig förfalskade handlingar. Enligt momentet kan kontakterna begränsas också om det finns motiverad orsak att anta att utlänningen gör sig skyldig till brott.

16 §. Brevväxling och försändelser. Enligt paragrafen skall en brev försändelse eller annan försändelse kunna kontrolleras genom genomlysning eller öppning. Ett brev eller en annan postförsändelse får dock inte läsas. Kontrollen skall begränsas till fall där det finns motiverad orsak att misstänka att ett brev är en postförsändelse eller annan försändelse innehåller förbjudna ämnen eller föremål som avses i 21 §. Misstanken kan väckas bland annat på grund av utlänningens avvikande beteende och tips från polisen. Misstanken kan också basera sig på information om att utlänningar från vissa länder ofta får förfalskade handlingar med posten.

Kontrollen och öppnandet skall göras i närvaro av ett vittne. Vittne får inte vara en annan förvarstagen utlänning.

Förvarstagna utlänningar skall behandlas jämlikt också när det är fråga om kontroll av post eller försändelser. Kontrollen skall ske diskret så att utlänningen till exempel inte råkar i en pinsam situation med tanke på sin kultur och så att hans eller hennes integritet inte kränks mer än vad som är nödvändigt med tanke på skyddandet av intresset i fråga. I kontrollen skall man också beakta att försändelsen kan vara avsedd att skada förvarshuset eller personer i förvarshuset.

17 §. Begränsning av användningen av telefon. Enligt paragrafen kan man kräva att utlänningar meddelar vem de ämnar vara i kontakt med eller också kan användningen av telefon förbjudas. Grunderna för dessa åtgärder är de samma som grunderna för begränsning av besök enligt 15 § 4 mom.

18 §. Elektronisk kommunikation. Med telekommunikation avses i 4 § 8 punkten telemarknadslagen (396/1997) verksamhet som användarna utövar för att sända och ta emot meddelanden mellan

teleterminalutrustningar i telenätet. Vanligen sker telekommunikation med hjälp av mobiltelefoner. Med annan elektronisk kommunikation avses kontakt med hjälp av Internet.

En förvarstagen utlännings rätt till kontakter utanför förvarsenheten med hjälp av elektronisk kommunikation, telekommunikation eller annan dylik teknisk kontakt kan begränsas på de grunder som fastställs i 15 § 4 mom. Därför bestäms i paragrafen också att mobiltelefoner eller andra teleapparater av skäl som har samband med utredningen kan fräntas en utlännings för den tid då samtal bevakas eller förbud att använda apparaten är i kraft.

19 §. Tillstånd att avlägsna sig. I paragrafen skall ingå bestämmelser om beviljande av tillstånd att avlägsna sig. Tillståndet kan beviljas för besök hos en svårt sjuk nära anhörig eller annan närstående person eller för att bevista en sådan persons begravning. Med annan motsvarande ytterst viktig orsak avses att en nära anhörig eller annan närstående person hamnar i en svår olycka. Beviljande av tillstånd kan anses motiverat av humana orsaker även om ordnandet av övervakning i praktiken i vissa situationer vållar problem. Begäran om tillstånd att avlägsna sig torde dock vara en sällsynt förekomst. Beviljande av tillstånd förutsätter ju i praktiken att utlännings identitet har klarlagts. Utredande av identiteten i sin tur är en grund för förvarstagande, och därmed torde tiden för förvar för en utlännings vars identitet är känd vara mycket kort.

Tillstånd att avlägsna sig skall enligt 25 § beviljas av en polisman som hör till polisbefälet. Därför skall ordnandet av tillräcklig övervakning prövas av den som beviljar tillståndet.

20 §. Övervakning. I paragrafen föreslås att förvarsenhetens personal skall ha en allmän övervakningsskyldighet. Detta innebär till exempel att personalens arbetsskift ordnas så att kontinuerlig, behörig övervakning är möjlig. Personalen skall vara lämplig för övervakningsuppgiften till sin yrkeskompetens och sina egenskaper. Vid ordnandet av de dagliga funktionerna skall

man beakta säkerheten både för de förvarstagna utlänningsarna, personalen och besökarna vid förvarsenheten.

De lokaler som används som inkvarteringsrum för utlänningsarna skall också kunna övervakas allmänt, t.ex. genom besök i inkvarteringrummen. Övervakning av inkvarteringsrum skall inte betyda undersökning av föremål, handlingar eller annan egendom som tillhör utlänningsen. Övervakningen får inte medföra onödiga olägenhet och den förvarstagna utlännings integritet får inte kränkas mer än vad som är nödvändigt för garanterande av ordning och säkerhet. Om kroppsvisitation och förutsättningarna för företagande av kroppsvisitation bestäms i 22 §.

Förvarsenhetens personals befogenheter skall inte sträcka sig utanför förvarsenheten. Därför skall polisen ansvara för övervakningen och transporten av utlänningsar utanför förvarsenheten. Polisen skall ordna den övervakning som den anser nödvändig både under tiden för den vård och undersökning utanför förvarsenheten som avses i 13 § samt då utlänningsen lämnat förvarsenheten med stöd av det tillstånd som baserar sig på 19 §.

21 §. Säkerhetskontroll. Det föreslås att paragrafen skall innehålla bestämmelser om utförande av säkerhetskontroller i förvarsenheten. Paragrafens 1 mom. skall till innehållet motsvara 1 § lagen om säkerhetskontroller vid domstolar (1121/1999). Säkerhetskontrollen kan utföras för ombesörjande av säkerheten, tryggnad av ordningen eller skyddande av egendom.

Enligt paragrafens 2 mom. kan en förvarstagen utlännings kontrolleras vid ankomsten till förvarsenheten. Momentet innehåller definitioner av de föremål och ämnen av vilka innehav kan förbjudas i förvarsenheten. Avsikten är att säkerställa att inga sådana föremål eller ämnen införs till förvarsenheten med vilka man kan orsaka fara för säkerheten eller ordningen eller som kan användas till att skada egendom eller innehav av vilka annars med stöd av lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudna. Föremål och

ämnen som avses i bestämmelsen kan vara till exempel skjutvapen, sprängämnen, eggvapen, andra tillhyggen och knivar eller beroende på situationen också saxar, kosmetika i sprayform, flaskor och läkemedel, tändmedel, bälten, slipsar, nagelfilar, korkskruvar och rakblad.

Det säger sig självt att personen inte får inneha föremål eller ämnen av vilka innehav strider mot lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lag. Här är det närmast fråga om narkotika eller olagliga vapen eller stöldgods.

Om man blir tvungen att frånta någon läkemedel skall man se till att den förvarstagna utlänningen får hålla de läkemedel som han eller hon behöver på grund av sitt hälsotillstånd. Vid behov kan frågan diskuteras med läkare eller hälsovårdspersonal.

Med alkohol avses alla drycker, preparat och ämnen som finns uppräknade i 3 § alkohollagen (1143/1994). Också drycker med mindre än 2,8 procent etylalkohol skall vara förbjudna.

Utlänningar skall få inneha värdeföremål och personliga tillhörigheter om innehav av dem inte förbjuds på grunder som avses i 2 mom. Förvarstagna utlänningar skall också ha rätt att inneha mobiltelefon, om det inte förbjuds med stöd av 18 §.

Andra personer som kommer till förvarsenheten skall inte behöva genomgå säkerhetskontroll, men inträdet i förvarsenheten kan avslås på grunder enligt 15 § 3 mom. om personen vägrar. Paragrafens 3 mom. ger möjlighet att kontrollera också personer som hör till förvarsenhetens personal.

22 §. *Kroppsvsitation.* Enligt paragrafens 1 mom. kan man utföra kroppsvsitation av förvarstagna utlänningar om de misstänks för innehav av förbjudna föremål eller ämnen. Kroppsvsitationen kan företas vid ankomsten eller återkomsten till förvarsenheten eller efter ett oövervakat besök. Nödvändigheten av kroppsvsitation skall bedömas från fall till fall och för varje förvarstagen utlänning för sig. Motiverad misstanke om behovet av kroppsvsitation

kan väckas till exempel på grund av personens hotfulla eller våldsamma beteende eller säkerhetskontrollantens observation eller på basis av metalldetektor.

Med kroppsvsitation avses enligt det föreslagna 2 mom. kontroll av vad den förvarstagna utlänningen bär med sig i sina kläder och mellan kläderna och huden. En utlänning kan förpliktas att klä av sig för kontroll av att han eller hon inte har gömt förbjudna ämnen eller föremål under kläderna. Gränsdragningen mellan kroppsvsitation och kroppsbesiktning har i den juridiska litteraturen gällande lagstiftningen om förundersökning och tvångsmedel belysts med hjälp av exempel, enligt vilka också kontroll av vad en person bär mellan kläderna och huden är kroppsvsitation, medan kontroll av kroppshålligheterna i syfte att hitta ett föremål är kroppsbesiktning. Kontroll av en peruk är kroppsvsitation medan kontroll av en konstgjord kroppsdel är kroppsbesiktning.

Enligt paragrafens 3 mom. skall både den som utför och den som bevittnar kroppsvsitationen vara av samma kön som den som kontrolleras, om det inte är fråga om en läkare eller annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Av kulturella och religiösa orsaker kan det vara skäl att den som utför kroppsvsitationen, vittnet och den som visiteras alla är av samma kön. I praktiken lär det dock inte alltid vara möjligt att ordna detta.

Vittnets närvaro är motiverad med tanke på både utlänningens och förvarsenhetens personals rättsskydd. En tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid förvarsenheten kan fungera som vittne.

Den föreslagna kroppsvsitationen innebär inte en fullmakt att utföra kroppsbesiktning. Med kroppsbesiktning avses kontroll av en persons kropp och undersökning i samband med den.

Bestämmelser om beslutanderätten i fråga om kroppsvsitation skall ingå i 25 §.

23 §. *Förbjudna föremål och ämnen.* De förbjudna föremål eller ämnen som avses i 21 § skall tas ifrån den som visiteras. En förvarstagen utlänning skall dock ha rätt att

bestämma också om den egendom som tagits ifrån honom eller henne. Om den förvarstagna utlänningen ber om det eller samtycker till det kan egendomen överlåtas till en person som utlänningen angett. Överlåtelser får dock inte göras om det finns laga hinder för det. Vidareutlämnande av stöldgods eller narkotika är inte lagligt.

Om ämnen och föremål inte kan överlåtas till en tredje part skall förvarsenheten bevara dem noggrant. Föremålen och ämnena återlämnas till utlänningen i samband med frigivandet. Till ämnen som skall bevaras hör också alkoholdrycker. Preparat och ämnen i anslutning till alkoholdrycker skall bevaras om innehav av dem inte enligt lag är förbjudet. Enligt 10 § 3 mom. narkotikalagen (1289/1993) är en person som kommit i besittning av narkotika utan att vara berättigad att inneha den skyldig att utan dröjsmål överlämna den till polisen eller tullmyndigheten. Om ett föremål eller ämne inte utan fara kan återlämnas till utlänningen skall de lämnas till polisen antingen för att återlämnas till utlänningen eller för åtgärder enligt 24 § polislagen (493/1995).

En utlänning skall själv ansvara för den egendom han eller hon innehar.

Eftersom förvarsenhetens tjänstemäns och tjänsteinnehavares befogenheter har begränsats till att gälla endast behandlingen av förvarstagna utlänningar får varor eller föremål som tagits ifrån andra personer för förvaring inte kontrolleras mer än vad som är nödvändigt med tanke på bevarandet av säkerheten och ordningen. Därför skall föremål och ämnen som tas ifrån personer som besöker förvarslokalerna bevaras under besöket och återlämnas till personen då han eller hon lämnar förvarsenheten.

24 §. Registrering av åtgärder. Åtgärder som gäller begränsning och avslag av besök, brev och försändelser, begäran om tillstånd att avlägsna sig, innehav av föremål och ämnen samt kroppsvisitation i fråga om en förvarstagen utlänning skall protokollföras. Protokollet skall föras och undertecknas av den som utfört åtgärden. Denna person skall se till att en annan tjänsteman eller tjänsteinnehavare undertecknar protokollet i

egenskap av vittne. Samtidigt skall utlänningen informeras om vad protokollet innehåller, om han eller hon kan söka ändring i ett eventuellt förbud eller en begränsning i protokollet eller på annat sätt begära att en annan myndighet prövar ärendet. Denna information skall ges på ett språk som personen i fråga förstår.

Protokollet skall föras för tryggande av både den förvarstagna utlänningens och personalens rättsskydd. Samtidigt skall protokollet vara en förteckning över ämnen och föremål som fräntas utlänningen. I protokollet skall också antecknas i vilket skick den egendom som fräntas utlänningen är vid fräntandet. När det gäller ett protokoll där egendom som fräntas utlänningen finns förtecknad skall man också be den förvarstagna utlänning vars egendom det är fråga om att underteckna protokollet. Avsikten med underteckningen är att säkerställa att alla är eniga om egendomens kvantitet, skick och kvalitet.

Närmare bestämmelser om bokföring skall utfärdas genom förordning av arbetsministeriet.

Om begränsningar och förbud som meddelas av skäl som har samband med utredningen beslutar polisen. Därför skall de av princip ges skriftligen, varför inget separat protokoll förs över dem.

25 §. Beslutanderätt i fråga om begränsningar och kontroller. I paragrafen görs en indelning mellan förvarsenhetens tjänstemäns eller tjänsteinnehavares befogenheter och polisen befogenheter. I ärenden som avses i 1 mom. ankommer beslutsfattandet på förvarsenheten. Det föreslås att beslutanderätten ges förvarsenhetens direktör eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare i styrningsuppgifter som förordnats av direktören. I praktiken kan alla som hör till personalen råka ut för situationer där till exempel ett föremål eller ett ämne som avses i 21 § 2 mom. omedelbart måste fräntas en förvarstagen utlänning. Fräntagande av föremålet eller ämnet kan förutsätta kroppsvisitation. Därför föreslås det att momentet skall innehålla en bestämmelse om att också en annan

tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid förvarsenheten kan fatta beslut i situationer där beslutsfattandet och åtgärden inte kan senareläggas till exempel på grund av en omedelbar säkerhetsrisk.

Polisen skall utfärda de bestämmelser och förbud som är av nöden för utredande av förutsättningarna för inresa till landet för en förvarstagen utlänning eller för utredande av en förvarstagen utlännings identitet eller som baserar sig på att det finns motiverad orsak att anta att den förvarstagna utlänningen gör sig skyldig till brott. Om begränsningar av rättigheterna av skäl som har samband med utredningen bestäms i 15 § 4 mom., samt 17 och 18 §.

Polisen skall fatta beslut om begränsningar och förbud på så sätt att beslutet gäller den person som förbudet gäller och att det framgår att det är fråga om ett polisbeslut. Av polisens beslut skall det dessutom klart framgå att förvarsenhetens direktör eller en annan tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid förvarsenheten inte har beslutanderätt i ärendet och att förvarsenhetens direktör eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare i styrnings- och övervakningsuppgifter är skyldiga att iaktta polisens beslut.

5 kap. Ändringssökande

26 §. *Besvärsmätt.* En utlänning som har tagits i förvar skall ha rätt att söka ändring genom besvär hos tingsrätten.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt skall en förvarstagen utlänning ha rätt att söka ändring i fråga om avslag av besök. Bestämmelser om förutsättningarna för besöksförbud skall ingå i 15 § 1-4 mom. Besöket skall tillåtas om besökaren bevisar sin identitet, lämnar sina ytterkläder och saker i förvar i förvarsenheten och besöket inte med fog medför fara för säkerheten eller ordningen eller om faran kan avvärjas genom övervakning. Å andra sidan beror ett tillförlitligt bevisande av utlännings identitet i hög grad på om personalen vid förvarsenheten anser bevisningen tillförlitlig. Det kan till exempel vara fråga om en

misstanke om huruvida ett pass eller en annan identitetshandling är äkta. Likaså skall prövning tillämpas i samband med avslag av besök eftersom det finns motiverad orsak att misstänka att besöket medför sådan fara för säkerheten eller ordningen som inte kan avvärjas genom övervakning.

Beslut om begränsning eller avslag av besök på grunder enligt 15 § 4 mom. fattas av polisen. Också detta beslut kan enligt momentets 1 punkt föras till tingsrätten för avgörande.

Enligt momentets 2 punkt kan man söka ändring i beslut som gäller begränsning av användningen av telefon eller elektronisk kommunikation av skäl som med stöd av 17 § och 18 § har samband med utredningen av förutsättningarna för inresa till landet och enligt momentets punkt 3 i beslut som gäller avslag av tillstånd att avlägsna sig enligt 19 §.

Enligt momentets 4 punkt skall man genom besvär kunna söka ändring i fråntagande av förbjudna föremål och ämnen enligt 23 § 1 mom. I fråga om en enskild förvarstagen utlänning är det fråga om viktiga beslut som berör hans eller hennes rättigheter och det egendomsskydd som tryggas i grundlagen. I fråga om dessa beslut finns det ett behov av rättsskydd.

Då ett beslut fattas eller ett avgörande görs i vilket man får anföra besvär skall till beslutet fogas en skriftlig besväransvisning, i vilken skall nämnas fullföljdsdomstolen och den dag då besvär senast får anföras samt redogöras för vad som skall iaktas när besvär anföras. De handlingar som avses ovan skall ges på ett språk som personen i fråga förstår. Om man inte kan få klarhet i frågan skriftligen, skall redogörelsen göras muntligen.

Av lagen om utkomstskydd följer att en förvarstagen utlänning har rätt till utkomststöd om han eller hon i övrigt uppfyller de i lagen fastställda förutsättningarna för utkomststöd. Enligt lagförslagets 12 § 2 mom. skall på ansökan om utkomststöd och andra frågor i anslutning till utkomststöd och sökande av ändring för förvarstagna utlännings tillämpas lagen om

främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande jämte de laghänvisningar som ingår i lagen. Med tanke på ändringssökandet innebär detta att en utlänning i frågor som gäller utkomststöd har rätt att anföra besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den förläggning ligger till vilken den förvarsenhet där utlänningen förvaras är knuten.

I beslut av förvaltningsdomstol gällande beviljande av utkomststöd eller utkomststödet belopp skall ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i 49 § 2 mom. socialvårdslagen. Vid anförande av besvär i beslut av förvaltningsdomstol hos högsta förvaltningsdomstolen behövs besvärstillstånd.

27 §. Begränsningar av rätten att söka ändring. I paragrafen skall bestämmas att man inte får söka ändring genom besvär i andra beslut än de som avses i 26 §.

Beslut som gäller separat förvar eller flyttning till polisens lokaler kommer till tingsrätten för avgörande enligt de bestämmelser som annars tillämpas på behandlingen av ärenden gällande förvarstagande och förlängning av förvaret enligt utlänninglagen.

I avgöranden gällande ordnandet av utkomst och vård enligt lagförslagets 3 kap. får med undantag av avgöranden gällande utkomststöd ändring inte sökas genom besvär. Förslaget beror på att de resurser och lokaler som förvarsenheten har till sitt förfogande och de förvarstagna utlänningarnas personliga situation inverkar på ordnandet av utkomst och vård. Avgöranden som gäller vård av sjukdomar och hälsovård skall fattas av en läkare eller en yrkesutbildad person i branschen. Stödjämbudet av upprätthållandet av funktionsförmågan kan variera både mellan enheterna och tidvis inom samma enhet. Detta baserar sig på den förvarstagna utlänningens personliga situation och på bedömningen av hans eller hennes möjligheter att delta och behov av stöd. Om beviljande av brukspenning skall

närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av arbetsministeriet. Brukspenning kan beviljas en utlänning som inte har egna medel till sitt förfogande och inte kan få dispositionsmedel på annat sätt. I beslut om beviljande av brukspenning eller om dess belopp får besvär inte anföras. Om en förvarstagen utlänning anser att han eller hon är i större ekonomiskt behov skall han eller hon ha rätt att ansöka om utkomststöd, och i beslut om utkomststöd kan besvär anföras enligt vad som framgår av föregående paragraf.

Beslut som gäller kontroll eller öppnande av brev- eller postförsändelser eller andra försändelser får inte överklagas, eftersom sakförhållandena inte i efterhand kan rättas till genom ändringssökande. Dessutom bevaras hemligheten i fråga om ett förtroligt meddelande åtminstone till vissa delar, eftersom försändelsen inte får läsas.

Då de förvarstagna personerna är utlänningar i fråga om vilka utredningen av förutsättningarna för inresa till landet är på hälft kan en postförsändelse innehålla ett förfalskat pass eller andra förfälskade personhandlingar. I detta fall är det dock fråga om ett förbjudet föremål som med stöd av lagförslagets 23 § kan fräntas personen. Fräntagande av föremål eller ämnen skall med stöd av 26 § 1 mom. 4 punkten omfattas av besvärsträtten.

I förvarsenhetens ordningsregler kan man enligt 7 § 2 mom. begränsa möjligheten att använda den telefon som ordnas av förvarsenheten till vissa tider på dygnet. Detta arrangemang har främst att göra med praktiska arrangemang för tryggnad av vistelse- och boendefriden. Arrangemanget begränsar inte väsentligt de förvarstagna utlänningarnas möjligheter till kontakter.

Säkerhetskontroll, om vilken bestäms i 21 §, och kroppsvisitation, om vilken bestäms i 22 §, är åtgärder av engångsnatur i fråga om vilka man inte kan få till stånd faktisk ändring genom besvär. Inte heller kroppsvisitation enligt lagen om tvångsmedelslagen omfattas av besvärsträtten. Av samma orsaker kan man inte söka ändring i bruk av maktmedel om vilket

bestäms i 36 §.

28 §. *Behörig domstol.* Enligt paragrafens 1 mom. söks ändring hos den tingsrätt inom vars domkrets den förvarstagna utlänningen förvaras.

Enligt 2 mom. skall tingsrätten vid behandlingen av ett ärende som gäller sökande av ändring vara beslutför också med ordföranden ensam. Ett sammanträde kan hållas även vid en annan tidpunkt och på en annan plats än vad som bestäms om allmän underrätts sammanträde. Detta möjliggör behandling bland annat vid förvarsenheten eller förläggningen.

Enligt 17 § tingsrättslagen (581/1993) får en notarie inte förordnas att ensam eller såsom ordförande för tingsrätten behandla ett mål som på grund av sin art eller sin omfattning bör anses vara svårt att avgöra. Mål som gäller en förvarstagen utlännings ändringssökande är mål som en notarie inte ensam kan behandla eftersom de gäller begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

I paragrafens 3 mom. bestäms att den utredning om ekonomiska förhållanden som avses i 5 § lagen om fri rättegång inte behöver lämnas om inte tingsrätten beslutar något annat. Kravet på utredning slopas eftersom det kan vara svårt att få tillförlitlig information om en utlännings förmögenhet och underhållsskyldighet särskilt då behandlingen av ärendet i domstol bör ske snabbt.

29 §. *Anförande av besvär.* Enligt paragrafens 1 mom. skall besvär anföras skriftligen. Besvären skall anföras inom en vecka efter det att beslutet jämte besväransvisning har delgetts den förvarstagna utlänningen. En kort tid för ändringssökande är motiverad därför att förvaltningsmyndigheten redan har verkställt sitt beslut och att beslutet således har ändrat den förvarstagna utlännings rättsliga status. Därför har utlänningen i fråga behov av omedelbart rättsskydd. Också med tanke på förvarsenhetens verksamhet och personal är det ytterst önskvärt att ärendena omedelbart förs till behandling i domstol och att domstolens avgörande görs inom rimlig

tid. En motsvarande besvärstid på en vecka tillämpas vid strafforderförfarandet. En ännu kortare besvärstid tillämpas i fråga om militär disciplin där besvärstiden är tre dagar. En orsak till att tiden för ändringssökande är kort och att behandlingen av besvär i fråga om förvar är brådskande är att man på så sätt också kan förebygga situationer där tingsrättens beslut inte har någon faktisk betydelse för utlänningen eftersom han eller hon redan frigivits.

Ytterligare föreslås det att det i 1 mom. bestäms att besvärsskriften skall tillställas förvarsenhetens direktör. Med detta avses direktören för den förvarsenhet där utlänningen är placerad när han eller hon anför besvär. I allmänhet är direktören för förvarsenheten också den som fattat det beslut som är föremål för ändringssökandet.

Enligt paragrafens 2 mom. skall direktören utan dröjsmål ge in besvärsskriften jämte bilagor till tingsrättens kansli. Till besvärsskriften skall fogas kopior av handlingarna i ärendet, beslut som fattats i förvarsenheten och direktörens egen utredning i ärendet. Direktören skall också se till att polisen skickar sina handlingar gällande beslutet och sin egen utredning, om det beslut som är föremål för besvär har fattats av polisen. Polisen är skyldig att skicka de bifogade handlingarna så att besvärshandlingarna kan skickas till tingsrättens kansli utan dröjsmål. Direktören för förvarsenheten skall då han eller hon tar emot besvärsskriften förse den med datum och veckodag i mån av möjlighet i närvaro av den som avfattat besvärsskriften. Detta garanterar samförstånd om när besvärsskriften har getts till direktören och gör det lättare att komma ihåg och räkna ut tidsfristen. Besvärsskrifterna skall bokföras på behörigt sätt.

Enligt paragrafens 4 mom. bibehåller utlänningen sin talan även om han eller hon inom den utsatta tidsfristen har gett in besvärsskriften direkt till den behöriga domstolen.

30 §. *Besvärens inverkan på verkställigheten.* Enligt paragrafen skall besvären inte ha uppskjutande inverkan. En motivering till

avgörandet är att ett beslut av försvarsheten direktör eller någon annan baserar sig på bevarandet av säkerheten och ordningen. Beslut som fattas av polisen är avsedda att trygga utredningen av förutsättningarna för inresa till landet. Anförande av besvär ändrar i sig inte på de orsaker som ligger till grund för det beslut som är föremål för besvär. En domstol skall dock på en parts begäran eller på eget initiativ förordna att verkställigheten avbryts. Å andra sidan är både försvarsheten ansvariga personer och polisen skyldiga att avlägsna begränsningar och förbud om orsaken till dem inte längre föreligger.

31 §. Tryggandet av användningen av rättsskyddsmedel. Enligt paragrafens 1 mom. skall direktören för försvarsheten se till att utlänningen vid behov får tolknings- och rättshjälp för att avfatta en besvärsskrift. Dessutom skall försvarsheten direktör se till att personen i fråga har en faktisk möjlighet att närvara vid den rättsliga behandlingen av besvären. Försvarsheten skall i tillräckligt god tid meddela polisen om behovet av transport. Polisen skall ansvara för transporten av en utlänning till tingsrättens sammanträde.

32 §. Behandling i tingsrätten. Enligt paragrafens 1 mom. skall ändringssökanden ha rätt att vara närvarande vid det sammanträde där hans eller hennes besvär behandlas. Besvären kan behandlas trots ändringssökandens utevaro, om inte tingsrätten anser det vara nödvändigt att höra ändringssökanden personligen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall den som fattat det beslut som är föremål för ändringssökandet eller en tjänsteman som företräder personen i fråga närvara i tingsrätten när besvären behandlas.

I paragrafens 3 mom. bestäms att besvärs ärendet skall tas upp till behandling senast vid det sammanträde där förlängning av förvaret av utlänningen i fråga behandlas.

33 §. Besvärsförbud i tingsrättens avgörande. Enligt paragrafen får ändring i tingsrättens beslut inte sökas genom besvär. De beslut om begränsningar och förbud som föreslås är tillfälliga och har att göra med

tillfälliga säkerhetsåtgärder. I tingsrättens avgöranden i dylika situationer beviljas inte heller i allmänhet någon besvärsmätt. Begränsningen av möjligheterna att söka ändring kan inte heller anses problematisk med tanke på 21 § 1 mom. grundlagen. Den rätt som ingår i lagrummet tillgodoses eftersom tingsrätten gör ett motiverat avgörande i besvär som gäller beslut av en myndighet.

6 kap. Särskilda bestämmelser.

34 §. Registrering av förvarstagna utlänningar. Enligt paragrafen kan uppgifter om en förvarstagen utlänning registreras i invånarregistret, om vilket bestäms i 37 § lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande. Dessutom skall lagen tillämpas på registrering, hemlighållande och lämnande av uppgifter i fråga om förvarstagna utlänningar.

Eftersom det är fråga om uppgifter om en utlänning som försvarsheten behöver kan de förvarstagnas ställning jämföras med asylsökandes ställning. När det gäller en förvarstagen utlänning är det närmast fråga om registrering av identifikationsuppgifter och andra uppgifter som har att göra med personen och klientförhållandet. Försvarsheten behöver också uppgifter för ordnande av brukspenning, utkomst och social- och hälsovårdstjänster. Försvarsheten behöver till exempel uppgifter om de kostnader som föranletts av vård och undersökning av en förvarstagen person utanför försvarsheten. Därför skall försvarsheten kunna identifiera den person som tar emot vården eller undersökningen. I registret registreras inga känsliga uppgifter såsom etnisk bakgrund, religion eller hälsotillstånd.

Registeransvarig är den förläggning i anslutning till vilken försvarsheten har inrättats. Registerföraren svarar för att de uppgifter som registerföraren har fört in i registret är korrekta samt för att registreringen och användningen har laga

grund vid skötseln av de egna åliggandena. I övrigt tillämpas på registerförarens ansvar vad som annars i lag bestäms om skydd av personuppgifter.

Uppgifterna om en person som finns i registrerat utplånas när fem år förflutit sedan den senaste uppgiften antecknades. Om eventuell varaktig förvaring av uppgifterna bestämmer dock arkivverket enligt vad som bestäms i 8 § 3 mom. arkivlagen (831/1994). I övrigt tillämpas vad som bestäms i 8 § 2 mom. arkivlagen om förvaring av handlingar.

35 §. Rätt att få uppgifter, utlämnande av uppgifter och tystnadsplikt. Rätten att få uppgifter skall begränsas till de myndigheter till vilkas tjänsteåligganden behandling av förvarstagan eller förvarstagna utlänningsärenden hör. Uppgifterna kan också lämnas med hjälp av en teknisk anslutning. Ur registret kan utan hinder av bestämmelser om sekretess till polisen, gränsbevakningsväsendet och utlänningsverket avgiftsfritt lämnas uppgifter som de behöver för att sköta de uppgifter som åläggs dem i utlänningslagen. Också dessa uppgifter kan lämnas med hjälp av en teknisk anslutning.

Personer som utför uppgifter som avses i den föreslagna lagen får inte utan samtycke av utlänningsverket eller hans eller hennes lagliga företrädare yttra uppgifter om den förvarstagna personen eller hans eller hennes rättsliga status. Detta innebär till exempel också att personalen inte utan samtycke från personen i fråga får berätta om en viss person finns i förvarshuset eller ej.

36 §. Användning av maktmedel. I paragrafen bestäms om användningen av maktmedel. Eftersom maktmedel är en åtgärd som skall vidtas i sista hand är förutsättningen för användningen av maktmedel i allmänhet motstånd. Med motstånd avses en persons fysiska, aktiva eller passiva beteende som hindrar en tjänsteman eller tjänsteinnehavare i förvarshuset att genomföra sitt tjänsteuppdrag. En enbart verbal attack är inte motstånd medan hot om våld är det.

Användning av maktmedel skall tillåtas direktören för förvarshuset och en för uppgiften utbildad person i tjänsteförhållande

till förvarshuset. Maktmedel kan användas endast vid skötseln av tjänsteåligganden. Detta innebär att tjänstemän eller tjänsteinnehavare på fritiden inte har rätt att använda maktmedel även om de råkar vara i förvarshuset. Användningen av maktmedel skall vara möjlig endast i förvarshuset, och utomhusområdet skall vara en del av förvarshuset.

Med användning av maktmedel avses fysisk användning av maktmedel. Användning av vapen eller andra är inte tillåten.

Användningen av maktmedel skall inte vara en självständig befogenhet utan skall alltid ske i anslutning till skötseln av tjänsteåligganden under utövande av andra befogenheter som ingår i lagen.

Med användning av maktmedel för att utföra säkerhetskontroll av en förvarstagen utlänningsperson avses att personen tvingas gå igenom en portformad metalldetektor eller att personen hålls fast så att man kan kontrollera honom eller henne med metalldetektor. För utförande av kroppsvisitation kan man bli tvungen att hålla fast en utlänningsperson som stretar emot. Personen kan också vägra klä av sig eller infinna sig på den plats där kroppsvisitationen utförs. Kvarhållande av en utlänningsperson innebär att utlänningspersonen tas fast och förs tillbaka till förvarshuset. Om utlänningspersonen dock redan har avlägsnat sig från förvarshusetens område skall fasttagandet göras av polisen eftersom förvarshusetens tjänstemän och tjänsteinnehavares befogenheter inte sträcker sig utanför förvarshuset.

En förvarstagen utlänningsperson kan också med tvång fråntas föremål och ämnen av vilka innehav enligt denna lag är förbjudet. Den föreslagna lagen ger inte befogenheter till kontroll av personens kroppshålligheter eller till avlägsnande av eventuella föremål och ämnen i kroppshålligheterna.

Maktmedlen kan också gälla en utomstående person. Det kan vara fråga om förhindrande av att utomstående få inträde i förvarshuset eller avlägsnande av utomstående ur förvarshuset. Användningen av maktmedel är tillåten om personen orsakar fara för säkerheten eller

ordningen och inte lyder en uppmaning att avlägsna sig. Förhindrande av en farlig gärning eller händelse gäller vanligen förhindrande av en gärning som orsakar fara. För styrning av användningen av maktmedel föreslås det i paragrafens 2 mom. att särskilda bestämmelser utfärdas om kravet på att maktmedlen skall vara nödvändiga och försvarliga. Med kravet på att maktmedlen skall vara nödvändiga avses att maktmedel inte får användas för säkerhets skull utan endast om inga andra medel har effekt. Av detta krav följer också att användningen av maktmedel skall upphöra genast då motståndet upphör eller situationen på annat sätt fås under kontroll. Kravet på att maktmedlen skall vara försvarliga jämföras med proportionalitetsprincipen. Maktmedlen skall stå i ett rimligt och förnuftigt förhållande till det mål man försöker uppnå genom tjänsteuppdraget.

För bedömning av huruvida åtgärderna är försvarliga föreslås det att en preciserande bestämmelse om vilka faktorer som skall beaktas vid bedömningen inkluderas i paragrafen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 27 § 2 mom. polislagen. Vid bedömning av huruvida maktmedlen är försvarliga skall man ta hänsyn till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Bedömning av huruvida maktmedlen är försvarliga förutsätter en helhetsbetonad prövning i enskilda fall. Vid prövningen skall man bedöma hur brådskande och viktigt uppdraget är samt vilka maktmedel som behövs och vilka resurser som står till förfogande.

37 §. *Förvarsenhetens personal.* I paragrafens 1 mom. föreslås att direktören för förvarsenheten och den personal som sköter styrnings- och övervakningsuppgifter skall vara i tjänsteförhållande. Personer i sådana tjänsteuppdrag måste med stöd av den föreslagna lagen utföra uppgifter där de på grund av ansvarsfrågor måste vara i ett offentligrättsligt tjänsteförhållande antingen till staten eller kommunen.

1....1..5.

Om behörighetskraven och tjänstebenämningarna för tjänstemännen vid förvarsenheten skall närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet. Av direktören för förvarsenheten krävs utbildning på minst institutnivå och tillräckligt lång arbets-erfarenhet som kan bedömas ge färdigheter för arbetet som direktör vid förvarsenheten samt goda kunskaper i engelska. De som väljs till styrnings- och övervakningsuppgifter skall ha lämplig utbildning, lämplig arbetserfarenhet och nöjaktiga kunskaper i engelska eller ett annat främmande språk. När den första förvarsenheten inrättas skall alla personer som träder i tjänst i tjänsteförhållande delta i utbildning där man går igenom frågor som gäller övervakning, bevakning, upprätthållande av säkerheten och konfrontationen med förvarstagna utlänningar. Avsikten är att utbildningen ordnas i samarbete mellan arbetsministeriet, inrikesministeriet och fängsväsendet. Senare skall behörigheten förvärfvas till exempel i form av läroavtal i förvarsenheten.

1.2. Utlänningslagen

47 §. *Beslut om förvar och placering av förvarstagna.* I 1 mom. bestäms om den myndighet som beslutar om sådant förvarstagande som avses i lagen. Beslut i ärendet fattas av den polismyndighet som nämns i paragrafen. Det föreslås också att paragrafen skall innehålla en bestämmelse om att beslut om kortvarigt förvar som varar högst 48 timmar också kan fattas av en gränsbevakningsman med minst majors grad. På grund av utredning i samband med avvisning vid gränsen kan det ibland finnas behov att ta en person i förvar. Enligt rådande praxis ber gränsbevakningsväsendet i sådana fall polisen fatta beslut om förvarstagande. Det föreslås att detta förfarande förenklas.

Enligt paragrafen skall den förvarstagna personen eller personens representant meddelas om grunden för förvarstagandet.

Förpliktelsen att ange grunden för förvarstagandet ingår framför allt i vissa internationella förpliktelser som binder Finland. Enligt 4 § 1 mom. polislagen skall om en person blir föremål för åtgärder som riktar sig mot hans frihet, han eller hans företrädare av en polisman upplysas om vad åtgärden grundar sig på, om detta inte är omöjligt på grund av personens tillstånd eller den rådande situationen. Enligt 4 § 2 mom. polislagen har även den som blir föremål för andra åtgärder än sådana som riktar sig mot hans frihet, eller hans företrädare, rätt att få veta vad en åtgärd som berör hans rättigheter grundar sig på, så snart som detta är möjligt utan att åtgärden äventyras. Meddelande om grunden för förvarstagandet är således ändamålsenligt också med beaktande av gällande nationella bestämmelser.

Det föreslås att den gällande paragrafens 2 mom. ändras så, att i momentet bestäms om en huvudregel enligt vilken en förvarstagen utlänning så snart som möjligt skall placeras i en sådan särskild förvarsenhet som avses i lagen om behandling av förvarstagna utlänningar och om förvarsenheter.

Det föreslås att till 3 mom. fogas en bestämmelse om de undantagsfall då en tjänsteman i 1 mom. kan besluta om exceptionell placering av en förvarstagen utlänning i polisens häkteslokaler. En utlänning som inte har fyllt 18 år kan dock placeras i polisens häkteslokaler endast tillsammans med sin familj eller sin vårdnadshavare.

Exceptionell placering i polisens häkteslokaler är möjlig enligt 3 mom. 1 punkten om förvarsenheten tillfälligt är fullsatt. I lagstiftningen måste man bereda sig på att alla förvarstagna utlänningar i vissa undantagsfall inte ryms in i förvarslokalen. I dessa fall skall man av praktiska skäl också tillfälligt kunna inkvartera utlänningarna i polisens häkteslokaler tills placering i förvarsenheten blir möjlig genom att platser blir lediga.

Exceptionell placering i polisens häkteslokaler skall enligt 3 mom. 2 punkten också vara möjligt om utlänningen tas i förvar för en kort tid, högst fyra dygn, långt

från förvarsenheten. Beslutet om förvarstagandet fattas i praktiken i allmänhet av den lokala polisen på den ort där utlänningen vistas. Förvarstagandet kan därmed geografiskt ske långt från förvarsenheten. Med hänsyn till de geografiska avstånden i Finland är det önskvärt att det finns flera förvarsenheter i olika delar av landet. På så sätt kan man säkerställa en jämlik behandling och placering i förvarsenheten av förvarstagna personer oberoende av var de har passerat riksgränsen. Eftersom det för tillfället av skäl som har att göra med statsfinanserna inte verkar vara möjligt att inrätta flera förvarsenheter, måste man i lagstiftningen också bereda sig på en situation där en person tas i förvar långt från förvarsenheten, t.ex. i de nordligaste delarna av Lappland. I dessa fall skall personen av praktiska skäl kunna förvaras en kort tid i polisens lokaler. Man kan inte alltid förutsätta att den enda polispatrullen i ett litet härad genast skall kunna transportera den förvarstagna personen till förvarsenheten och lämna ett stort område utan polistjänster för denna tid. Detta skulle väsentligen försämra nivån på den allmänna ordningen och säkerheten på häradets område. Dessutom varar förvaret av en utlänning i samband med beredningen av verkställigheten av avvisning eller utvisning ur landet i allmänhet högst ett till tre dygn. I dessa fall är det inte alltid ändamålsenligt att transportera utlänningen till förvarsenheten. Av dessa orsaker skall det i lagen ingå en möjlighet att placera en utlänning i polisens häkteslokaler, om han eller hon tas i förvar för en kort tid långt från förvarsenheten.

Exceptionell placering i polisens häkteslokaler i fall där förvarstagandet sker långt från förvarslokalen för utlänningar får vara högst fyra dygn.

Det föreslås att i 4 mom. tas in en ny bestämmelse, enligt vilken man på behandlingen av utlänningar som placerats i polisens häkteslokaler skall tillämpa vad som särskilt bestäms om behandlingen av rannsakningsfångar. I sak motsvarar detta den situation som råder för närvarande.

48 §. *Anmälan om förvar och*

domstolsbehandling. Eftersom tingsrätterna enligt gällande lagstiftning behandlar beslut som gäller förvarstagande och grunderna för det, är den mest ändamålsenliga och effektiva lösningen att sammanföra behandlingen av lagenligheten i beslut som gäller exceptionell placering med huvudärendet, dvs. granskningen av lagenligheten i själva förvarstagandet. I denna proposition föreslås också att 48 § utlänningslagen ändras så, att också behandlingen av de beslut om exceptionell placering som avses i 47 § 3 mom. åläggs tingsrätterna. Tingsrätten skall således behandla beslutet om placering samtidigt som den behandlar själva beslutet om förvarstagande.

I 1 mom. bestäms att den tjänsteman som beslutat om förvarstagande och om sådan exceptionell placering som avses i 47 § 3 mom. utan dröjsmål och senast dagen efter förvarstagandet skall göra en anmälan om saken till tingsrätten på förvarsorten eller i brådsakande fall till någon annan tingsrätt enligt vad som bestäms närmare genom förordnings av justitieministeriet. Anmälan kan även göras per telefon, som för närvarande.

Enligt det föreslagna 2 mom. skall tingsrätten ta upp ett ärende som gäller förvarstagande eller sådan exceptionell placering som avses i 47 § 3 mom. utan dröjsmål och senast fyra dagar efter förvarstagandet. I det fall som avses i 2 punkten i samma moment skall ärendet dock tas upp utan dröjsmål och senast ett dygn från anmälan. Genom detta förfarande vill man säkerställa att utlänningsen inte redan har avlägsnats ur landet före domstolsbehandlingen.

Enligt det föreslagna 3 mom. skall tingsrätten i ärenden som gäller förvarstagande vara beslutför med ordföranden ensam. Tingsrättens sammanträde kan hållas också på annan tid och annan plats än vad som bestäms om tingsrätts sammanträde. Sammanträdet kan således undantagsvis också hållas till exempel i förvarsenhetens lokaler eller polisens häkteslokaler. I fråga om momentet är det närmast fråga om en ändring av teknisk karaktär på så sätt att

omnämmandet om behandling i häradsrätt och rådstuvurätt slopas och ersätts med behandling i tingsrätt. Inga ändringar överslås i paragrafens 4 mon.

48 a §. Förfarande i tingsrätten. Hittills har tillräckliga bestämmelser om vilka förfarandebestämmelser som skall iaktas i tingsrätten vid behandling av ärenden som gäller förvarstagande saknats i utlänningslagen. Som normgivande förfarande när det gäller tingsrätten har man tillämpat den hänvisning i lagens 48 § enligt vilken ärendet behandlas i den ordning som gäller för behandling av häktningsyrkanden. Särskilda förfarandebestämmelser är dock nödvändiga eftersom det för dessa ärenden som anhängiggörs i tingsrätten inte heller finns några allmänna bestämmelser om ett förfarande. Det föreslås också att lagen förses med bestämmelser om vilket slags utredning som skall ges in till tingsrätten, vem som skall delta i behandlingen av ärenden samt om möjligheten att skjuta upp behandlingen av ärendet.

Det föreslås att en ny 48 a § fogas till lagen. Enligt paragrafen skall den tjänsteman som fattat beslut om förvarstagande och sådan exceptionell placering som avses i 47 § 3 mom. eller en av honom eller henne förordnad tjänsteman vara närvarande vid behandlingen av ärendet i tingsrätten. Tingsrätten skall föreläggas en utredning om förutsättningarna för förvarstagandet och den exceptionella placeringen av den förvarstagna utlänningsen. Den förvarstagna utlänningsen skall ställas inför tingsrätten och där höras om förutsättningarna för förvarstagandet och den exceptionella placeringen. Behandlingen av ärendet får uppskjutas endast av särskilda skäl eftersom det är fråga om bedömning av lagligheten i en säkerhetsåtgärd. Förvaret fortsätter till följande behandling av ärendet, om tingsrätten inte föreskriver något annat.

51 §. Ny behandling i tingsrätten. Enligt den gällande 51 § skall underrätten på förvaringsorten på eget initiativ ta upp ärendet på nytt senast två veckor efter varje beslut genom vilket domstolen har bestämt att utlänningsen fortfarande skall hållas i

förvar. I propositionen föreslås att denna paragraf ändras så, att tingsrätten på eget initiativ alltid med två veckors mellanrum skall undersöka inte bara ärendet som gäller förvarstagande utan också sådan exceptionell placering av den förvarstagna utlänningen i polisens häkteslokaler som avses i 47 § 3 mom.

2. Ikraftträdande

38 §. *Ikraftträdande.* Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Enligt ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om behandling av förvarstagna utlänningar och om försvarsheter kan utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen och som förvaras i polisens häkteslokaler eller i fängelse flyttas till försvarsheten. Inget behov av rättsskydd är förknippat med flyttningen. Därför får ändring inte sökas genom besvär i beslut gällande flyttning.

3. Lagstiftningsordning

Allmänt

Denna regeringsproposition hänför sig till följande grundläggande fri- och rättigheter enligt grundlagen:

- 1) personlig integritet (7 §),
- 2) hemlighet i fråga om brev, samtal och annat förtroligt meddelande och
- 3) skydd för privatlivet (10 §),
- 4) användning av personlig egendom (15 §) och
- 5) rättsskydd (21 §).

Frihetsberövande

Den bestämmelse i grundlagen som är relevant med tanke på regleringen av frihetsberövande i fråga om förvarstagna utlänningar är 7 § 3 mom. Enligt denna

1....1..5.

bestämmelse får ingen berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Straff som innefattar frihetsberövande får dömas ut endast av domstol. Lagligheten av andra frihetsberövanden skall kunna underkastas domstolsprövning. Rättigheterna för den som har berövats sin frihet skall tryggas genom lag.

I bestämmelsen i grundlagen avses med frihetsberövande ett arrangemang där en person förbjuds och förhindras att avlägsna sig från ett mycket begränsat område. En gärning där en människa mot sin egen vilja stängs in i ett låst utrymme bör anses vara sådant frihetsberövande som avses i bestämmelsen. Också en mildare åtgärd än inlåsning i ett visst rum kan i vissa fall anses vara sådant frihetsberövande som avses i lagrummet, om begränsningen av friheten till sin varaktighet, grad och förhindrande av social förhållanden kan jämföras med placering i ett låst utrymme. I bestämmelsen avsett frihetsberövande som är relevant för denna proposition är sådant förvarstagande som avses i utlänningslagen även om lagförslaget inte innehåller bestämmelser om själva förvarstagandet utan dessa bestämmelser ingår i utlänningslagen.

Lagförslaget innehåller inga bestämmelser om själva förvarstagandet, utan bestämmelserna om detta ingår i utlänningslagen.

Separat förvar och förflyttning till polisens lokaler

I förslagets 8 §, 9 § och 10 § bestäms att en utlänning kan förvaras åtskild i försvarsheten och på vissa grunder flyttas till polisens häkteslokaler. Dessa åtgärder ökar graden av frihetsberövande i fråga om en redan förvarstagen utlänning. För att dessa beslut som ökar graden av frihetsberövande skall kunna föras till bedömning hos domstol föreslås det att både beslut som gäller separat

förvar och beslut som gäller flyttning till polisens häkteslokaler skall anmälas till tingsrätten enligt bestämmelserna om meddelande om förvarstagande i 48 § 1 och 4 mom. utlänningslagen. Då åtgärden förlängs skall anmälan göras med minst två veckors mellanrum.

På behandling i tingsrätten av ärenden som gäller separat förvar eller flyttning till polisens häkteslokaler tillämpas i övrigt vad som bestäms i utlänningslagen om behandling av ärenden som gäller förvarstagande och förlängning av förvaret. På så sätt tryggas utlänningsens behov av rättsskydd både när det gäller beslut om separat förvar och beslut om flyttning till polisens häkteslokaler.

Personlig integritet

Ingrepp i den personliga integriteten är kontroller och övervakning. Därför skall bestämmelser om befogenheter till kontroll, övervakning och användning av maktmedel, om förutsättningarna för dem och sakligt innehåll utfärdas på lagnivå. Säkerhetskontroll, om vilken bestäms i 21 §, och kroppsvisitation, om vilken bestäms i 22 §, och användning av maktmedel, om vilken bestäms i 36 §, är åtgärder av engångsnatur där faktisk ändring inte kan fås till stånd genom besvär.

Ett uppfyllande av kravet på rättsskydd i samband med de grundläggande fri- och rättigheterna har ansetts förutsätta att utbildningen och behörigheten hos de personer som utövar begränsningsbefogenheter säkerställs (GrUU 17/1998 rd). Därför förutsätts i denna proposition att endast personer som har fått utbildning i användningen av maktmedel får använda maktmedel. Det föreslås också att förvarsenhetens direktör skall ha rätt att använda maktmedel eftersom det kan finnas situationer där direktören blir tvungen att leda eller koordinera konfliktsituationer. Förvarsenhetens direktör samt personalen i styrnings- och övervakningsuppgifter skall

vara i tjänsteförhållande, eftersom behandlingen av utläningar och förvar i förvarsenheten kan anses medföra avsevärt utövande av offentlig makt.

Avslag av besök

I förslagets 15 § bestäms om begränsning av besök. Enligt paragrafens 1-3 mom. skall begränsningarna basera sig på upprätthållande av säkerhet och ordning. Besöket kan avslås av säkerhetsskäl om besökaren inte tillförlitligt kan bevisa sin identitet, vägrar underkasta sig säkerhetskontroll eller om det finns motiverad orsak att misstänka att besöket medför sådan fara för säkerheten eller ordningen som inte kan avvärras genom övervakning. Orsaken till avslaget är således ombesörjandet av både de förvarstagna utläningarnas och personalens säkerhet. Eftersom det privatliv som garanteras av 10 § grundlagen dock inbegriper bland annat individens rätt att fritt knyta och upprätthålla relationer med andra människor och omgivningen samt individens rätt att bestämma över sig själv och sin kropp, föreslås det i 26 § 1 mom. att den förvarstagna utläningen skall kunna söka ändring i besöksförbud genom besvär hos tingsrätten.

Begränsning av rättigheter av skäl som har samband med utredningen och avslag av tillstånd att avlägsna sig

I förslagets 15 § 4 mom. och 17 § och 18 § bestäms om begränsningen av rättigheter av skäl som har samband med utredningen. Detta innebär avslag av besök, övervakning av en persons samtal eller förbud av samtal eller elektronisk kommunikation om dessa kontakter med fog bedöms äventyra

utredningen av en förvarstagen utlännings identitet eller om den förvarstagna utlännningen med fog antas göra sig skyldig till brott.

En polisman som hör till polisbefälet skall besluta om de åtgärder som avses i 15 § 4 mom. och 17 § och 18 §.

En utlänning vars ansökan om tillstånd att avlägsna sig från förvarsenheten har avslagits får söka ändring i beslutet om avslag genom besvär. Om tillstånd att avlägsna sig bestäms i 19 §.

Utkomst och vård

Enligt grundlagsutskottets uppfattning kan utkomststödet i praktiken betraktas som en garanti för den utkomst och vård som det människovärdiga liv som avses i 19 § 1 mom. grundlagen förutsätter i den mån stödet ges i pengar (GrUU 31/1997 rd). I sitt utlåtande (GrUU 18/2001 rd) om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande ansåg grundlagsutskottet att då en stor grupp anländer till landet kan man i den brådskande mottagningen i den första fasen ombesörja personernas utkomst och vården av dem på annat sätt än genom utkomststöd i penningform.

Tiden för förvar av utlänningar som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen är i genomsnitt relativt kort. Eftersom utlännningarnas rörelsefrihet har begränsats är det inte möjligt för dem att på normal sätt ombesörja ordnandet av sin utkomst med hjälp av utkomststöd i penningform. Om ordnandet av deras utkomst skall bestämmas genom lag.

I lagförslagets 11 § föreslås att inkvartering, fullt uppehälle, tolktjänster och annat nödvändigt tillgodoseende av de grundläggande behoven ordnas för förvarstagna utlänningar förvarsenheten. Av denna orsak uppstår i regel inget behov av utkomststöd i penningform. Enligt

grundlagen och lagen om utkomststöd skall utlänningar dock ha rätt att ansöka också om utkomststöd i penningform.

Eftersom utlänningar inte har möjlighet att själva sörja för ordnandet av sin utkomst med hjälp av utkomststöd i penningform och eftersom förvarsenheten ordnar både utkomsten och vården kan regeringens proposition till denna del anses vara förenlig med grundlagen.

Brukspenning

I lagförslaget föreslås att utlänningar som inte har egna medel till sitt förfogande och inte kan få bruksmedel på annat sätt kan beviljas brukspenning. Brukspenningen skall vara primär i förhållande till utkomststödet. I beslut som gäller brukspenning får ändring inte sökas genom besvär.

En utlänning skall dock ha möjlighet att föra ett beslut som förvarsenheten har fattat om utlännings behov av ekonomiskt stöd till bedömning i förvaltningsdomstol då han eller hon anför besvär om ett beslut som gäller utkomststöd. Trots att man inte får söka ändring i beslut som gäller brukspenning genom besvär kan utlännings rättsskydd således anses vara förenligt med grundlagen i fråga om beslutsfattandet gällande stöd i penningform eftersom utlännningen kan söka ändring i ett beslut som gäller utkomststöd.

Hemlighet i fråga om förtroligt meddelande

Enligt förslagets 16 § kan en brev- eller postförsändelse eller annan försändelse kontrolleras genom genomlysning eller öppning. Avsikten är att utlännningen själv skall öppna en till honom eller henne adresserad försändelse i närvaro av en person som hör till personalen. Om utlännningen vägrar öppna försändelsen kan den kontrolleras eller öppnas å tjänstens vägnar.

Förutsättning för kontroll eller öppnande är en motiverad misstanke om att en brev- eller postförsändelse eller annan försändelse innehåller förbjudna ämnen eller föremål 1) med vilka man kan orsaka fara för en persons säkerhet eller ordningen i förvarsenheten, 2) som kan användas till att skada egendom eller 3) av vilka innehav enligt lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lag är förbjudet.

Säkerheten för förvarsenheten och de personer som vistas i förvarsenheten skall också skyddas mot försändelser som utomstående kan skicka i avseende att skada enheten eller de personer som vistas där. Försändelser som innehåller förfalskade handlingar kan försvåra utredandet av en utlännings identitet eller leda till att han eller hon med stöd av en falsk identitet får uppehållstillstånd i Finland.

Enligt sista meningen i 10 § 3 mom. grundlagen kan genom lag också bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång och säkerhetskontroll samt under frihetsberövande. I regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna betonades att man i slutna anstalter i fråga om fall av frihetsberövande kan begränsa hemligheten för ett meddelande endast i den utsträckning det i det enskilda fallet är motiverat. (RP 309/1993 rd).

Den brev- och telefonhemlighet samt hemlighet i fråga om andra förtroliga meddelanden som avses i 10 § grundlagen är i första hand avsedd att skydda innehållet i ett förtroligt meddelande från utomstående. Enligt motiveringen i regeringens proposition betyder detta till exempel skydd mot att brev eller andra slutna meddelanden öppnas eller förstörs samt mot avlyssning och inspelning av samtal.

De utlännningar som placerats i förvarsenheten har förlorat sin frihet med stöd av 46 § utlänningslagen. Därför är

förvarsenhetens myndigheter ansvariga för varje förvarstagen utlännings säkerhet i förvarsenheten. Tryggandet av säkerheten förutsätter att utläningen inte får förbjudna föremål eller ämnen av vilka innehav av säkerhetsskäl är förbjudet i sin besittning. I propositionen föreslås att försändelser som kommit till en utläning skall kunna kontrolleras och öppnas. Det föreslås att hemligheten i fråga om ett förtroligt meddelande bevaras genom att försändelsen inte läses. Dessutom erbjuds mottagaren alltid själv först möjlighet att öppna den försändelse som anlänt till honom eller henne. Öppning av myndigheten gäller endast försändelser som mottagaren inte vill öppna i närvaro av myndigheten och som är föremål för den misstanke som avses i 16 §. Till okränkbarheten när det gäller hemligheten i fråga om ett förtroligt meddelande hänför sig även de möjligheter att kräva att en person meddelar vem han eller hon är i kontakt med eller att förbjuda kontakterna som ingår i bestämmelserna i 17 § och 18 §. I beslut som fattats med stöd av dessa paragrafer får man dock söka ändring genom besvär.

På ovan nämnda grunder kan man anse att kontroll och öppnande av en försändelse de beslut som fattas med stöd av 17 § och 18 § inte ligger till hinder för att lagen stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Användning av personlig egendom

Enligt 23 § skall förbjudna föremål eller ämnen tas ifrån en förvarstagen utläning. Fråntagandet inverkar inte i sig på utlännings rätt att annars bestämma över sin egendom. När det gäller en enskild utläning är det fråga om viktiga beslut som gäller personens rättigheter och det skydd för egendom som garanteras i grundlagen. I fråga om dessa beslut föreligger ett behov av rättsskydd. Därför skall man genom besvär kunna söka ändring i sådant fråntagande av förbjudna föremål och ämnen som gjorts på basis av 23 § 1 mom.

Rättsskydd

I den föreslagna regleringen gällande ändringssökande uppfylls kravet i 21 § 1 mom. grundlagen. I tingsrättens beslut får ändring inte sökas genom besvär. Enligt regeringens uppfattning är detta dock acceptabelt med tanke på grundlagen eftersom förbuden och begränsningarna enligt förslaget är tillfälliga säkerhetsåtgärder. Med tanke på rättsskyddet är det väsentligt att den förvarstagna utlänningen kan föra beslut gällande sina rättigheter och skyldigheter till behandling i domstol. Enligt 21 § 2 mom. grundlagen skall offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Det föreslås att bestämmelser fogas till utlänningslagen om möjligheten att i noga definierade undantagsfall placera en utlänning som tagits i förvar med stöd av utlänningslagen i polisens häkteslokaler i stället för i förvarsenheten. Till lagen fogas också bestämmelser om behandling i tingsrätten av polisbeslut om placeringen.

De föreslagna ändringarna har inga verkningar på det förfarande för förvarstagande som ingår i utlänningslagen eller grunderna för förfarandet, utan dessa bibehålls. Det är således inte fråga om en utvidgning av tillämpningsområdet för

frihetsberövande eller om en ändring av detta i övrigt. I det föreslagna 47 § 3 mom. är det fråga om exceptionell placering av en sådan utlänning för vars del beslutet om förvarstagande har fattats i enlighet med de bestämmelser som ingår i den redan gällande lagstiftningen.

I den gällande utlänningslagens 48 § ingår för närvarande bestämmelser om den första domstolsbehandlingen av polismyndighetens beslut om förvarstagande. Om ny behandling i domstolen med minst två veckors mellanrum bestäms i den gällande utlänningslagens 51 §. Genom de föreslagna ändringarna ändras inte dessa bestämmelser som gäller domstolsbehandlingen. Avsikten är endast att till lagen foga bestämmelser enligt vilka också beslut om placering av en förvarstagen utlänning i polisens häkteslokaler skall undersökas i samband med huvudmålet, dvs. själva förvarstagandet.

De föreslagna bestämmelserna överensstämmer med grundlagen och därmed finns inga hinder för att lagarna stiftas i normal lagstiftningsordning. Eftersom man i propositionen föreslår lagstiftning som är i nära anknytning till grundlagen anser regeringen att det är viktigt att grundlagsutskottets utlåtande om dessa frågor i anslutning till lagstiftningsordningen inhämtas.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslagen

1.

Lag

om behandling av förvarstagna utlänningar och om förvarsenheter

Given i Helsingfors den 2001

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att ordna behandlingen av utlänningar som med stöd av 46 § utlänningslagen (378/1991) tagits i förvar i förvarsenheter som reserverats särskilt för detta ändamål.

Om förvarsenheternas verksamhet gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om mottagande av asylsökande i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999).

2 §

Förvarsenhet

En förvarsenhet kan inrättas i anslutning till en förläggning som upprätthålls av staten eller kommunen. I anslutning till en förläggning som upprätthålls av kommunen kan en förvarsenhet inrättas genom att arbetskrafts- och näringscentralen och kommunen ingår ett avtal. Kommunen skall själv ombesörja förvarsenhetens verksamhet. De kostnader som föranleds kommunen av inrättandet och upprätthållandet av

1....1..5.

förvarsenheten ersätts av statens medel. Förvarsenheten omfattar de nödvändiga lokalerna för förvar av förvarstagna utlänningar samt friluftsområdet i anslutning till lokalerna.

3 §

Utveckling, styrning och övervakning

Arbetsministeriet ansvarar för den allmänna utvecklingen, planeringen, styrningen och uppföljningen av den verksamhet som avses i denna lag.

För styrningen och övervakningen av förvarsenheternas verksamhet ansvarar arbetskrafts- och näringscentralerna.

Frågor som gäller samarbetet mellan förvaltningsområdena samt utveckling av behandlingen av förvarstagna utlänningar och annan planering av verksamhetens innehåll behandlas i den delegation för mottagande av asylsökande som avses i 20 § lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande.

2 kap.

Behandling av förvarstagna utlänningar

4 §

Behandling

Förvarstagna utlänningar skall behandlas rättvist och med respekt för deras människovärde. Deras rättigheter får inte kringskäras mer än vad som med nödvändighet förutsätts av förvarets syfte och ett säkert förvar samt bevarandet av säkerhet och ordning.

5 §

Information om rättigheter och skyldigheter

En utlänning skall omedelbart informeras om arrangemangen i anslutning till förvaret samt om sina rättigheter och skyldigheter. Dessa uppgifter skall i mån av möjlighet ges skriftligen på ett språk som personen i fråga förstår.

6 §

Rätt till kontakter

En utlänning har rätt att hålla kontakt med sin mottagare i Finland, en nära anhörig eller annan närstående person, den diplomatiska beskickningen eller konsulatet för sitt hemland, den myndighet som övervakar förvarsenhetens verksamhet, minoritetsombudsmannen, ett allmänt rättsbiträde, den advokat som är utlänningens ombud, de organ som övervakar de mänskliga rättigheterna och Förenta nationernas flyktingkommissariat eller en representant för kommissariatet samt en allmännyttig

1....1..5.

förening som yrkesmässigt ger asylsökande, flyktingar och andra utlänningar rättslig hjälp och rådgivning.

De kontakter som avses i 1 mom. får inte övervakas eller begränsas med stöd av bestämmelserna i 4 kap. Som villkor för att privatpersoner skall få inträde i förvarsenheten kan man dock uppställa att säkerhetskontroll skall utföras.

7 §

Besök och användning av telefon

En utlänning har rätt att träffa besökare under de tider på dygnet som anges i förvarsenhetens ordningsregler.

För en utlänning skall ordnas möjlighet att använda telefon under de tider på dygnet som anges i förvarsenhetens ordningsregler. För användningen av telefon kan uppbäras en avgift som motsvarar högst kostnaderna för användningen.

En utlänning skall oberoende av hans eller hennes betalningsförmåga beredas tillfälle att per telefon kontakta de instanser som avses i 6 §.

8 §

Separat förvar

En utlänning kan hållas i förvar separat från andra förvarstagna utlänningar om

- 1) han eller hon orsakar fara för sitt eget eller andras liv eller hälsa eller orsakar allvarlig fara för förvarslokalens säkerhet och ordning,
- 2) separat förvar är nödvändigt för att skydda utlänningen mot en överhängande allvarlig fara som hotar hans eller hennes liv, hälsa eller säkerhet, eller
- 3) separat förvar undantagsvis är nödvändigt för tryggande av utredandet av förutsättningarna för inresa i landet eller utlänningens identitet.

Förvarsenhetens direktör skall ompröva behovet av sådant separat förvar som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten så ofta det finns

orsak till detta, dock minst var tredje dag.

9 §

Förflyttning från förvarsenheten

En förvarstagen utlänning som fyllt 18 år kan på begäran av förvarsenhetens direktör tillfälligt flyttas från förvarsenheten till polisens häkteslokaler, om den fara som avses i 8 § 1 mom. 1 eller 2 punkten inte kan avvärras genom separat förvar.

Placering av en utlänning i de polisens häkteslokaler som avses i 1 mom. får inte förlängas längre än vad som är nödvändigt.

På behandling av en utlänning som placerats i polisens häkteslokaler tillämpas vad som särskilt bestäms om behandlingen av rannsakningsfångar.

10 §

Beslut om separat förvar och förflyttning från förvar

Beslut om sådant separat förvar av en förvarstagen utlänning som avses i 8 § 1 mom. 1 och 2 punkten fattas av direktören för förvarsenheten. En anmälan om beslutet skall göras till tingsrätten på det sätt som bestäms i 48 § 1 och 4 mom. utlänningslagen om anmälan om förvar. Vid fortsatt separat förvar görs anmälan med minst två veckors mellanrum.

Beslut om sådant separat förvar som avses i 8 § 1 mom. 3 punkten och sådan förflyttning av en förvarstagen utlänning till polisens häkteslokaler som avses i 9 § fattas av en polisman som hör till polisbefälet. En anmälan om beslutet skall göras till tingsrätten enligt vad som bestäms i 1 mom.

På behandling i tingsrätten av ett ärende som gäller separat förvar eller placering i polisens häkteslokaler tillämpas i övrigt vad som bestäms i utlänningslagen om behandlingen av ärenden som gäller förvarstagande och förlängning av förvaret.

1....1..5.

Om separat förvar eller förflyttning till polisens lokaler sker på grund av att personen är till fara för sitt eget liv eller sin hälsa skall saken diskuteras med en läkare eller annan yrkesutbildad person inom sjuk- och hälsovården.

3 kap.

Ordnande av utkomst och vård

11 §

Inkvartering och vård

För en utlänning ordnas inkvartering, fullt uppehälle, tolktjänster och annat nödvändigt tillgodoseende av de grundläggande behoven i förvarsenheten.

Vid ordnandet av vården av minderåriga eller offer för tortyr, våldtäkt, annat fysiskt eller sexuellt våld eller personer som annars är i en sämre ställning, beaktas de särskilda behov som föranleds av deras livssituation. Familjemedlemmar erbjuds möjlighet till gemensam inkvartering.

En utlänning ges möjlighet att köpa sådana nyttigheter som behövs i det dagliga livet och som inte faller inom tillämpningsområdet för 1 mom. och därmed inte ges utan betalning.

12 §

Brukspenning och utkomststöd

En utlänning får brukspenning om han eller hon inte har egna tillgångar till sitt förfogande och inte kan få dispositionsmedel på annat sätt. Om brukspenning utfärdas närmare bestämmelser genom förordning av arbetsministeriet.

På utkomststöd samt frågor i anslutning till stödet och sökande av ändring tillämpas vad som bestäms om utkomstskydd, frågor i anslutning till stödet och sökande av ändring för personer som omfattas av mottagandet,

av asylsökande i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande med undantag av 22 § 4 mom. Utkomststöd och brukspening och för en utlänning beviljas av den förläggning för asylsökande till vilken förvarsheten är knuten.

13 §

Vård och undersökning utanför förvarsheten

Om en sjuk eller handikappad utlänning som tagits i förvar inte på behörigt sätt kan vårdas eller undersökas i förvarsheten, skall han eller hon under tillräcklig övervakning skickas för vård eller undersökning utanför förvarsheten.

För övervakningen av en utlänning under vård eller undersökning ansvarar polisen på den ort där vården eller undersökningen sker. En tjänsteinnehavare vid förvarsheten ansvarar dock för övervakningen tills polisen kan åta sig övervakningen.

14 §

Stödjande av funktionsförmågan

För en utlänning ordnas sådan verksamhet för stödjande av livskompetensen som är förenlig med förhållandena i förvarsheten samt möjlighet att följa medier och använda bibliotekstjänster.

Utomstående personer och sammanslutningar kan beviljas tillstånd att ordna rekreations- och studieverksamhet i förvarsheten.

En utlänning skall beredas möjlighet att vistas utomhus minst en timme per dag.

En plats som lämpar sig för stillhet skall avdelas i förvarsheten.

1...1..5.

4 kap.

Begränsningar och kontroller

15 §

Begränsning av besök

Som villkor för att besökare skall få inträde i förvarsheten kan man uppställa att de skall lämna sina ytterkläder och de föremål som de har medfört i förvar i förvarsheten under besöket på det sätt som bestäms av förvarsheten.

Besöket kan övervakas om det finns motiverad orsak att misstänka att besöket kan innebära en fara för säkerheten eller ordningen i förvarsheten. Besöket kan ordnas under särskilt övervakade förhållanden om faran på så sätt kan avväjas.

Ett besök kan avslås om besökaren inte tillförlitligt kan bevisa sin identitet eller vägrar underkasta sig säkerhetskontroll eller om det finns motiverad orsak att misstänka att besöket utgör en sådan fara för säkerheten eller ordningen som inte kan avväjas genom övervakning.

Ett besök kan avslås av skäl som har samband med utredningen om det finns motiverad orsak att misstänka att besöket äventyrar utredandet av förutsättningarna för inresa till landet och den förvarstagna utlänningens identitet eller om det finns motiverad orsak att anta att den förvarstagna utlänningen gör sig skyldig till ett brott.

16 §

Brevväxling och försändelser

Om det finns motiverad orsak att misstänka att ett brev, en postförsändelse eller annan försändelse innehåller sådana förbjudna ämnen eller föremål som avses i 21 § kan man be mottagaren öppna försändelsen i

personalens närvaro. Om personen i fråga vägrar öppna en brev- eller postförsändelse eller annan försändelse kan försändelsen kontrolleras med hjälp av genomlysning eller genom öppnande. Försändelsen får dock inte läsas. Kontroll och öppnande skall göras i närvaro av ett vittne.

17 §

Begränsning av användningen av telefon

Som villkor för användning av telefon kan man av skäl som har samband med utredningen uppställa att den förvarstagna utlänningen skall meddela vem han eller hon har för avsikt att kontakta. Användningen av telefon kan också förbjudas om det finns motiverad orsak att bedöma att användningen av telefon äventyrar utredandet av förutsättningarna för inresa till landet och utlänningens identitet eller om det finns motiverad orsak att anta att utlänningen gör sig skyldig till ett brott.

18 §

Elektronisk kommunikation

En utlännings rätt till kontakter utanför förvarsenheten med hjälp av telekommunikation, annan elektronisk kommunikation eller annan liknande teknisk kontakt kan begränsas på grunder som anges i 17 §.

Mobiltelefoner och andra teleapparater kan fråntas utlänningen för den tid av förbudet gäller.

19 §

Tillstånd att avlägsna sig

En utlänning kan beviljas tillstånd att avlägsna sig från förvarsenheten för att besöka en nära anhörig eller annan

1....1..5.

närstående person som är allvarligt sjuk eller för att bevista en nära anhörigs eller annan närstående persons begravning eller av något annat motsvarande ytterst viktigt skäl. För övervakningen under den tid tillståndet att avlägsna sig gäller ansvarar polisen.

20 §

Övervakning

Förvarstagna utlänningar och förvarsenhetens lokaler skall övervakas på det sätt som förutsätts av förvarets syfte, ordningen i förvarsenheten, ett säkert förvar, kvarhållande samt säkerheten för utlänningar och andra personer. För övervakningen vid förvarsenheten ansvarar enhetens personal. Övervakningen skall ordnas så att den inte medför onödig olägenhet för de utlänningar eller andra personer som tagits i förvar.

21 §

Säkerhetskontroll

I syfte att sörja för säkerheten och trygga ordningen samt skydda egendom kan säkerhetskontroller ordnas vid förvarsenheten.

Vid säkerhetskontroller kan man med en metalldetektor eller annan teknisk anordning kontrollera en förvarstagen utlänning som anländer till förvarsenheten samt de föremål han eller hon medför i syfte att säkerställa att personen inte har med sig föremål eller ämnen

- 1) med hjälp av vilka man kan orsaka fara för en persons säkerhet eller ordningen i förvarsenheten,
- 2) som kan användas för att skada egendom,
- 3) i fråga om vilka innehav i övrigt enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudet eller
- 4) som består av alkohol.

Övriga personer som anländer till förvarsenheten kan kontrolleras enligt vad som bestäms i 2 mom. om kontroll av en

förvarstagen utlännings. Om personen motsätter sig säkerhetskontrollen iakttas bestämmelserna i 15 § 3 mom.

Säkerhetskontrollen skall ordnas så att den inte medför onödig olägenhet för den person som kontrolleras eller orsakar skada på egendom.

22 §

Kroppsvsitation

Om en förvarstagen utlännings misstänks för innehav av sådana förbjudna föremål eller ämnen som avses i 21 § kan han eller hon kroppsvsiteras i samband med ankomsten eller återkomsten till förvarsenheten eller efter ett oövervakat besök.

Kroppsvsitationen omfattar undersökning av vad personen bär i sina kläder eller i övrigt med sig.

Kroppsvsitationen skall företas diskret och i närvaro av ett vittne. Kroppsvsitationen får inte utföras av och vid kroppsvsitation får inte närvara en person av annat kön, om han eller hon inte är läkare eller hör till annan hälso- och sjukvårdspersonal.

23 §

Förbjudna föremål och ämnen

De föremål och ämnen som avses i 21 § skall tas ifrån den som kontrolleras. De skall återlämnas till den förvarstagna utlännings vid frigivandet. Om ett föremål eller ämne vid detta tillfälle inte riskfritt kan återlämnas till innehavaren skall det överlämnas till polisen antingen för att återlämnas till den kontrollerade personen eller för åtgärder enligt 24 § polislagen (493/1995).

De föremål och ämnen som tagits ifrån en besökare i förvarsenheten återlämnas då han eller hon lämnar förvarsenheten.

24 §

1....1..5.

Registrering av åtgärder

Kroppsvsitation, de föremål och ämnen som tagits ifrån personen i fråga, kontroll och öppnande av brev- och postförsändelser och andra försändelser samt besöksförbud protokollförs.

Det protokoll som förs över kroppsvsitation och andra åtgärder som avses i 1 mom. undertecknas av den som utfört kroppsvsitationen och av den person som närvarit som vittne. För det protokoll som förs över varor och föremål som tas ifrån en förvarstagen utlännings skall man också be om utlänningsens underteckning.

Närmare bestämmelser om protokollföring utfärdas genom förordning av arbetsministeriet.

25 §

Beslutanderätt i fråga om begränsningar och kontroller

Beslut om kroppsvsitation av en förvarstagen utlännings och om fråntagande av föremål och ämnen som han eller hon innehar, kontroll och öppnande av brev- och postförsändelser eller andra försändelser samt om sådant förbud mot och övervakning av besök som avses i 15 § 1-3 mom. fattas av direktören för förvarsenheten eller på hans eller hennes förordnande av en tjänsteman eller tjänsteinnehavare i styrnings- och övervakningsuppgifter. Om ärendet är bråskande får beslut fattas även av någon annan tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid förvarsenheten.

Om de åtgärder som avses ovan i 15 § 4 mom. samt 17 och 18 § och det tillstånd att avlägsna sig som avses i 19 § beslutar en polisman som hör till polisbefälet.

Direktören för förvarsenheten eller någon annan i 1 mom. avsedd tjänsteman eller tjänsteinnehavare skall verkställa det beslut som avses i 2 mom.

5 kap.

Ändringssökande

26 §

Besvärsrätt

En förvarstagen utlänning har rätt att hos tingsrätten söka ändring genom besvär i följande beslut:

- 1) sådant avslag av besök som avses i 15 § 3 och 4 mom.,
- 2) sådan begränsning av eller sådant förbud mot användningen av telefon eller elektronisk kommunikation som avses i 17 och 18 §,
- 3) sådant avslag av tillstånd att avlägsna sig som avses i 19 §, samt
- 4) sådant fråntagande av förbjudna föremål och ämnen som avses i 23 § 1 mom.

Då ett beslut fattas i ett ärende som avses i 1 mom. skall utlänningen samtidigt ges en skriftlig besvärсанvisning. I besvärсанvisningen skall nämnas den domstol hos vilken besvär i ärendet kan anföras och den dag då besvär senast får anföras samt redogöras för vad som skall iakttas när besvär anföras.

Om sökande av ändring i ett beslut som gäller utkomststöd bestäms i 12 § 2 mom.

27 §

Begränsningar av rätten att söka ändring

I andra beslut och avgöranden än de som avses i 26 § får ändring inte sökas genom besvär.

28 §

Behörig domstol

Behörig domstol är tingsrätten på den ort inom vars domkrets den förvarstagna utlänningen förvaras.

Vid behandling av ett ärende som gäller

1....1..5.

ändringssökande är tingsrätten beslutför också med ordföranden ensam. Ett sammanträde kan hållas även vid en annan tidpunkt och på en annan plats än vad som bestäms om allmän underrätts sammanträde. Den utredning om ekonomiska förhållanden som avses i 5 § lagen om fri rättegång (87/1973) behöver inte lämnas om inte tingsrätten beslutar något annat.

29 §

Anförande av besvär

Besvär skall anföras skriftligen inom en vecka efter det att ett beslut eller en handling gällande ärendet jämte besvärсанvisning har delgetts den förvarstagna utlänningen. Besvärsskriften tillställs direktören för förvarsenheten.

Direktören skall omedelbart ge in besvärsskriften till tingsrättens kansli och bifoga kopior av handlingarna i ärendet och sin egen utredning. Om det beslut i vilket besvär anföras har fattats av polisen, skall direktören be polisen skicka sina handlingar gällande beslutet och sin egen utredning för att fogas till besvärsskriften på så sätt att besvärsskriften omedelbart kan ges in till domstolens kansli.

När handlingarna ges in till tingsrätten skall det meddelas när direktören har fått besvärsskriften. Domstolen skall utan dröjsmål informera ändringssökanden och beslutsfattaren om tid och plats för behandlingen samt om följderna av ändringssökandens utevaro.

Om en förvarstagen utlänning inom den utsatta tidsfristen har gett in besvärsskriften direkt till den behöriga domstolen, förlorar han eller hon inte sin talan.

30 §

Besvärens inverkan på verkställigheten

Besvären avbryter inte verkställigheten av ett beslut eller avgörande, om inte domstolen förordnar något annat.

31 §

*Tryggandet av användningen av
rättsskyddsmedel*

Direktören för förvarsenheten skall se till att den förvarstagna utlänningen har möjlighet att upprätta en besvärsskrift och kan delta i behandlingen av besvären i domstolen. Polisen ansvarar för transporten av den förvarstagna utlänningen till tingsrättens sammanträde.

32 §

Behandling i tingsrätten

Ändringssökanden har rätt att vara närvarande i tingsrätten. Besvären kan behandlas trots ändringssökandens utevaro, om inte tingsrätten anser det vara nödvändigt att höra ändringssökanden personligen.

Den som fattat det beslut eller avgörande som är föremål för ändringssökandet eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som företräder personen i fråga skall närvara i tingsrätten när besvären behandlas.

Tingsrätten skall behandla det ärende som är föremål för ändringssökande senast vid det sammanträde då förlängning av förvaret av en förvarstagen utlänning enligt 48 § utlänningslagen prövas av tingsrätten.

33 §

*Besvärsförbud i fråga om tingsrättens
avgörande*

1....1..5.

Ändring i tingsrättens beslut i ett ärende enligt denna lag får inte sökas genom besvär.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

34 §

Registrering av förvarstagna utlänningar

För invånarregistret, om vilket bestäms i 37 § lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande, får insamlas och i det får införas följande uppgifter om förvarstagna utlänningar:

- 1) identifikationsuppgifter och det klientnummer som den registeransvarige och utlänningsverket ger samt uppgifter om födelseort och medborgarskap, samt
- 2) uppgifter som behövs för ordnande av förvaret och som gäller behandlingen av frågor som hänför sig till beslut om förvar eller avlägsnande ur landet.

På den registeransvarige, ansvaret för de uppgifter som införs i registret, utplåning av uppgifter ur register och varaktig lagring av uppgifter tillämpas 35, 36 och 40 § lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande.

35 §

*Rätt att få uppgifter, utlämnande av uppgifter
och tystnadsplikt*

Om rätt att få uppgifter, utlämnande av uppgifter och tystnadsplikt gäller vad som bestäms i 41-43 § lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande.

36 §

Användning av maktmedel

Direktören för förvarsheten och en för uppgiften utbildad person i tjänsteförhållande till förvarsheten har vid skötseln av sina åligganden vid förvarsheten rätt att använda maktmedel

- 1) för att företa säkerhetskontroll av en förvarstagen utlänning,
- 2) för att företa kroppsvisitation av en förvarstagen utlänning,
- 3) för att kvarhålla en förvarstagen utlänning,
- 4) för att frånta en förvarstagen utlänning förbjudna ämnen,
- 5) för att förhindra utomståendes inträde i förvarsheten och för att avlägsna utomstående från förvarsheten, samt
- 6) för att förhindra en farlig gärning eller situation.

Maktmedlen skall vara nödvändiga och försvarliga med tanke på omständigheterna. Huruvida maktmedlen är försvarliga skall bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

37 §

Förvarshetens personal

Direktören för förvarsheten och den personal som sköter styrnings- och övervakningsuppgifter skall stå i tjänsteförhållande. Av direktören för förvarsheten krävs minst utbildning på institutnivå, goda kunskaper i engelska och lämplig arbetserfarenhet inom området. För styrnings- och övervakningsuppgifter krävs lämplig utbildning och arbetserfarenhet inom området samt behöriga kunskaper i engelska eller något annat främmande språk.

Direktör för förvarsheten kan också vara direktören för den förläggning till vilken förvarsheten är knuten.

Om behörighetskraven och tjänstebestämmelserna utfärdas genom förordning av statrådet.

38 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den .
Till förvarsheten flyttas då den inleder sin verksamhet utlänningar som förvaras i polisens förvarslokaler eller i straffanstalt för fortsättande av förvaret. Flyttningen förutsätter inget beslut av tingsrätten. Ändring i beslut om flyttning får inte sökas genom besvär.

2.

Lag**om ändring av utlänningslagen**Given i Helsingfors den oktober 2001

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen av den 22 februari 1991 (378/1991) 47, 48 och 51 §, av dessa lagrum
 47 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 537/1999, samt
fogas till lagen en ny 48 a § som följer:

47 §

*Beslut om förvar och placering av
 förvarstagna*

Beslut om förvar fattas av en tjänsteman inom befålet vid polisinspektionen i häradet, centralkriminalpolisen, skyddspolisen eller rörliga polisen. Om kortvarigt förvar som varar högst 48 timmar kan beslut också fattas av en gränsbevakningsman med minst majors grad. Den förvarstagna eller hans eller hennes representant skall meddelas grunden för förvarstagandet.

En förvarstagen utlännings skall så snart som möjligt placeras i en sådan förvarsenhet som avses i lagen om behandling av förvarstagna utlännings och om förvarsenheter (/).

En i 1 mom. nämnd tjänsteman kan fatta beslut om exceptionell placering av en förvarstagen utlännings i polisens häkteslokaler, om

- 1) förvarsenheten tillfälligt är fullsatt, eller
- 2) utlännings tas i förvar för en kort tid och för högst fyra dygn på ett långt avstånd från förvarsenheten.

På behandling av en utlännings som placerats i polisens häkteslokaler tillämpas vad som särskilt bestäms om behandling av rannsaksfångar.

1...1..5.

48 §

Anmälan om förvar och domstolsförhandling

Den tjänsteman som har beslutat om förvarstagandet eller om den exceptionella placering som avses i 47 § 3 mom. skall utan dröjsmål och senast dagen efter förvarstagandet anmäla saken till underrätten på den ort där förvaret sker, eller i brådskande fall till någon annan underrätt enligt vad som bestäms närmare genom förordning av justitieministeriet. Anmälan får göras per telefon. En telefonanmälan skall utan dröjsmål ges in skriftligen till den behöriga tingsrätten.

Ett ärende som gäller förvar eller sådan exceptionell placering som avses ovan i 47 § 3 mom. 1 punkten skall utan dröjsmål och senast inom fyra dygn efter åtgärden tas upp i tingsrätten. I fall som avses i 47 § 3 mom. 2 punkten skall ärendet tas upp utan dröjsmål och senast ett dygn efter anmälan.

I ärenden som gäller förvarstagande är tingsrätten beslutför med ordföranden ensam. Sammanträdet kan också hållas vid en annan

tid punkt och på an annan plats än vad som bestäms om tingsrättens sammanträde.

51 §

Ny behandling i tingsrätten

48 a §

Förfarand i tingsrätten

Den tjänsteman som har beslutat om förvarstagande eller om sådan exceptionell placering som avses i 47 § 3 mom. eller en tjänsteman som förordnats av honom skall vara närvarande när ärendet tas upp i tingsrätten.

Vid behandlingen av ärendet skall tingsrätten föreläggas en utredning om förutsättningarna för förvarstagandet och den exceptionella placeringen. Den förvarstagna utlänningen skall ställas inför tingsrätten och vid tingsrättens sammanträde höras om förutsättningarna för förvarstagandet och den exceptionella placeringen.

Behandlingen av ärendet kan uppskjutas endast av särskilda skäl. Förvaret fortsätter till följande behandling av ärendet, om inte tingsrätten föreskriver något annat.

Har det inte beslutats att den utlänning som har tagits i förvar skall frigges, skall tingsrätten på förvaringsorten på eget initiativ ta upp ärendet gällande förvarstagande eller exceptionell placering på nytt senast två veckor efter varje beslut genom vilket tingsrätten har bestämt att utlänningen fortfarande skall hållas i förvar på vederbörande förläggningssort.

Denna lagen träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 17 oktober 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Arbetsminister Tarja Filatov

*Bilaga
Parallelltexter*

Lag

om ändring av utlänningslagen

Given i Helsingfors den oktober 2001

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen av den 22 februari 1991 (378/1991) 47, 48 och 51 §, av dessa lagrum
47 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 537/1999, samt
fogas till lagen en ny 48 a § som följer:

Gällande lydelse	Föreslagen lydelse
------------------	--------------------

47 §

Beslut om förvar

Beslut om förvar fattas av den polisman inom befälet vid den lokala polisen, centralkriminalpolisen, skyddspolisen eller rörliga polisen som skall handlägga ärendet. En utlännings som har tagits i förvar skall så snart som möjligt sändas till en plats som särskilt är avsedd för ändamålet. I fråga om behandlingen av dem som har tagits i förvar gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om behandling av rannsakningsfångar. (537/1999)

47 §

Beslut om förvar och placering av förvarstagna

Beslut om förvar fattas av en tjänsteman inom befälet vid polisnärheten i häradet, centralkriminalpolisen, skyddspolisen eller rörliga polisen. Om kortvarigt förvar som varar högst 48 timmar kan beslut också fattas av en gränsbevakningsman med minst majors grad. Den förvarstagna eller hans eller hennes representant skall meddelas grunden för förvarstagandet. En förvarstagen utlännings skall så snart som möjligt placeras i en sådan förvarsenhet som avses i lagen om behandling av förvarstagna utlännings och om förvarsenheter (/). En i 1 mom. nämnd tjänsteman kan fatta beslut om exceptionell placering av en förvarstagen utlännings i polisens häkteslokaler, om
1) förvarsenheten tillfälligt är fullsatt, eller
2) utlännings tas i förvar för en kort tid och för högst fyra dygn på ett långt avstånd från förvarsenheten.

1...1..5.

På behandling av en utlänning som placerats i polisens häkteslokaler tillämpas vad som särskilt bestäms om behandling av rannsakningsfångar.

48 §

48 §

Anmälan om förvar och domstolsbehandling *Anmälan om förvar och domstolsförhandling*

Den polisman som har beslutat om tagande i förvar skall utan dröjsmål och senast dagen efter förvarstagandet anmäla saken till underrätten på den ort där förvaret sker, eller i brådskande fall till någon annan underrätt enligt vad justitieministeriet bestämmer närmare. Anmälan får även göras per telefon. En telefonanmälan skall utan dröjsmål bekräftas skriftligen.

Ett ärende som gäller förvar skall utan dröjsmål och senast inom fyra dygn från åtgärden tas upp i domstolen i den ordning som gäller för behandling av häktningsyrkanden.

Ett ärende som gäller förvar kan i häradsrätten behandlas utan nämnd och i rådstuvurätten med en lagfaren medlem. Sammanträdet kan också hållas på någon annan tid och plats än vad som stadgas om allmän underrätts sammanträde.

Den tjänsteman som har beslutat om förvarstagandet eller om den exceptionella placering som avses i 47 § 3 mom. skall utan dröjsmål och senast dagen efter förvarstagandet anmäla saken till underrätten på den ort där förvaret sker, eller i brådskande fall till någon annan underrätt enligt vad som bestäms närmare genom förordning av justitieministeriet. Anmälan får göras per telefon. En telefonanmälan skall utan dröjsmål ges in skriftligen till den behöriga tingsrätten.

Ett ärende som gäller förvar eller sådan exceptionell placering som avses ovan i 47 § 3 mom. 1 punkten skall utan dröjsmål och senast inom fyra dygn efter åtgärden tas upp i tingsrätten. I fall som avses i 47 § 3 mom. 2 punkten skall ärendet tas upp utan dröjsmål och senast ett dygn efter anmälan.

I ärenden som gäller förvarstagande är tingsrätten beslutför med ordföranden ensam. Sammanträdet kan också hållas vid en annan tid punkt och på an annan plats än vad som bestäms om tingsrättens sammanträde.

48 a §

Förfarand i tingsrätten

Den tjänsteman som har beslutat om förvarstagande eller om sådan exceptionell placering som avses i 47 § 3 mom. eller en tjänsteman som förordnats av honom skall vara närvarande när ärendet tas upp i tingsrätten.

Vid behandlingen av ärendet skall tingsrätten föreläggas en utredning om förutsättningarna för förvarstagandet och den exceptionella placeringen. Den förvarstagna utlänningen skall ställas inför tingsrätten och vid

1....1..5.

tingsrättens sammanträde höras om förutsättningarna för förvarstagandet och den exceptionella placeringen.

Behandlingen av ärendet kan uppskjutas endast av särskilda skäl. Förvaret fortsätter till följande behandling av ärendet, om intetingsrätten föreskriver något annat.

51 §

Ny behandling av ett ärendesom gäller förvar

Har det inte beslutats att den som har tagits i förvar skall frigges, skall underrätten på förvaringsorten på eget initiativ ta upp ärendet på nytt senast två veckor efter varje beslut genom vilket domstolen har bestämt att utläningen fortfarande skall hållas i förvar.

51 §

Ny behandling i tingsrätten

Har det inte beslutats att *den utläning* som har tagits i förvar skall frigges, skall *tingsrätten* på förvaringsorten på eget initiativ ta upp ärendet gällande förvarstagande *eller exceptionell placering* på nytt senast två veckor efter varje beslut genom vilket tingsrätten har bestämt att utläningen fortfarande skall hållas i *förvar på vederbörande förläggingsort*.

Denna lagen träder i kraft den 20 .
